

Studying the Behavior of Avoiding Cultural and Social Information of Students and Presenting a Model

Mohsen Shirazi Mehrabad

Ph.D. Candidate, Information Science and Knowledge, Payame Noor University, Tehran, Iran.
E-mail: shirazim1@mums.ac.ir

Afshin Mousavi Chelak

*Corresponding author, Associate Professor, Department of Knowledge and Information Science, Payame Noor University, Tehran, Iran. E-mail: af.mousavi@pnu.ac.ir

Maryam Salami

Associate Professor, Department of Knowledge and Information Science, Payame Noor University, Tehran, Iran. E-mail: m.salami@pnu.ac.ir

Soraya Ziaei

Associate Professor, Department of Knowledge and Information Science, Payame Noor University, Tehran, Iran. E-mail: Soraya.ziaei@pnu.ac.ir

Abstract

Objective: Despite the production and organization of a lot of cultural and social information in the country, students avoid this information. The purpose of this research was to identify the causes and factors of avoiding this type of information among the country's students and also to design a theoretical model of information avoidance behavior. It is cultural and social information among students.

Methodology: This qualitative research was conducted using the grounded theory approach. It was done with detailed semi-structured interview method. The samples included 12 students in different academic levels of the country's universities. In the sampling, we tried to select students who have a brief knowledge of cultural and social information. The data of the six components were extracted during three stages of coding from interviews, open coding, axial coding, and selective coding with the help of MaxQDA software version 2020.

Findings: 526 primary codes were extracted from the open coding, 77 codes were extracted from the axial coding, and 23 core categories were extracted from the selective coding. In the final model, the causal conditions of avoiding scientific and cultural information were: cognitive causes, psychological casual skill, cultural and social causes and invasive causes. Also, resource infrastructure, political factors, socio-cultural factors, environmental factors of the university, information system, educational system, and the attitude and approaches of the university are the interfering conditions of this information behavior. The background conditions of this information behavior were: background knowledge of information, background knowledge of the person,

nature and characteristics of information and information source, information models and policies, and the cost of information. And favoring intellectual and intellectual information and disfavoring instinctive information, helping comprehensive growth and preventing one-dimensional growth and development of students, increasing comprehensive analysis of the state of oneself and the country, cultural and social development of students, cultural self-confidence and lack of orientation towards culture It was alien to the strategies resulting from this interview.

Conclusion: Considering the impact of cultural and social information on the growth and development of students and the prevalence of information avoidance behavior among students, by knowing this behavior and coping strategies, the harms and negative effects of this behavior can be created with factors such as explaining the value of cultural information. The feeling of need to this type of information, reforming the educational system, and preventing the one-dimensional growth of students can be reduced by requiring the consumption of cultural data, improving the quality of information and the information platform (information system), and removing behavioral inertia against the flow of cultural information.

Keywords: avoiding information, information avoidance, cultural and social information, Iranian students

Article type: Research

How to cite:

Shirazi Mehrabad, M., Mousavi Chelak, A., Salami, M., & Ziaei, S. (2024). Studying the Behavior of Avoiding Cultural and Social Information of Students and Presenting a Model. *Library and Information Sciences*, 27(4), 131-166.

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 10/11/2024

Received in revised form: 31/01/2025

Accepted: 01/02/2025

Available online: 08/03/2025

Publisher: Central Library of Astan Quds Razavi

Library and Information Sciences, 2024, Vol. 27, No.4, pp. 131-166.

© The author(s)

مطالعه رفتار اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دانشجویان کشور و ارائه الگو

محسن شیرازی مهرآباد

دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. رایانامه: shirazim1@mums.ac.ir

افشین موسوی چلک

*نویسنده مسئول، دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. رایانامه: af.mousavi@pnu.ac.ir

مریم سلامی

دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. رایانامه: m.salami@pnu.ac.ir

ثریا ضیائی

دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. رایانامه: Soraya.ziaei@pnu.ac.ir

چکیده

هدف: هدف این پژوهش، شناسایی علل و عوامل اجتناب از اطلاعات و همچنین طراحی الگوی نظری رفتار اطلاعاتی اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان است.

روش پژوهش: این پژوهش کیفی با رویکرد نظریه زمینه‌ای و با استفاده از مصاحبه‌شوندگان با مصاحبه مفصل نیمه‌ساختاریافته انجام گردید. نمونه‌ها شامل ۱۲ نفر از دانشجویان در مقاطع مختلف تحصیلی دانشگاه‌های کشور که تا حدودی با این نوع از اطلاعات آشنایی داشتند، بودند. داده‌های مؤلفه‌های شش‌گانه طی سه مرحله کدگذاری از مصاحبه کدگذاری باز، کدگذاری محوری و انتخابی با کمک نرم‌افزار مکس کیودای نسخه ۲۰۲۰ استخراج گردید.

یافته‌ها: در کدگذاری باز ۵۲۶ کد اولیه و در کدگذاری محوری ۷۷ کد و در کدگذاری انتخابی ۲۳ مقوله محوری استخراج گردید. در الگوی به دست آمده شرایط علی عبارت بودند: از علل شناختی، علل روانی، علل مهارتی، علل فرهنگی-اجتماعی و علل مهاجم. همچنین، زیرساخت منابع، عوامل سیاسی، عوامل فرهنگی-اجتماعی، عوامل محیطی دانشگاه، نظام اطلاعاتی، نظام آموزشی و نگرش و رویکردهای دانشگاه شرایط مداخله‌گر این رفتار اطلاعاتی است. شرایط زمینه‌ای این رفتار اطلاعاتی نیز عبارت بودند از: شناخت زمینه‌ای اطلاعات، شناخت زمینه‌ای فرد، ماهیت و ویژگی اطلاعات و منبع اطلاعاتی، مدل‌ها و سیاست‌های اطلاعاتی و هزینه کرد برای اطلاعات.

نتیجه‌گیری: باتوجه به تأثیر اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در رشد و شکوفایی دانشجویان و شیوع رفتار اجتناب از اطلاعات در میان دانشجویان با شناخت این رفتار و راهکارهای مقابله‌ای، آسیب‌ها و تأثیرات منفی این رفتار را با عواملی می‌توان کاهش داد.

کلیدواژه‌ها: اجتناب از اطلاعات، اطلاعات فرهنگی و اجتماعی، دانشجویان ایران

نوع مقاله: پژوهشی

استناد:

شیرازی مهرآباد، محسن؛ موسوی چلک، افشین؛ سلامی، مریم؛ ضیائی، ثریا (۱۴۰۳). مطالعه رفتار اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دانشجویان کشور و ارائه الگو. *کتب‌داری و اطلاع‌رسانی*، ۲۷(۴)، ۱۳۱-۱۶۶.

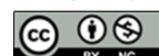
تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۸/۲۰ تاریخ ویرایش: ۱۴۰۳/۱۱/۱۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۱۳ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۲/۱۸

ناشر: کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی

کتب‌داری و اطلاع‌رسانی، ۱۴۰۳، دوره ۲۷، شماره ۴، شماره پیاپی ۱۰۸، صص. ۱۳۱-۱۶۶.

© نویسندگان

مقدمه

ارسطو می‌گوید همه انسان‌ها به طور طبیعی تمایل به دانستن دارند اما با وجود ارزش بالای اطلاعات و بر خلاف نیاز ذاتی انسان برای آگاهی و دانایی، برخی از مواجهه و کسب اطلاعات اجتناب می‌کنند. اجتناب اطلاعات را می‌توان مجموعه‌ای از رفتارها و اقدامات گزینشی به منظور متوقف کردن، محدود کردن، تأخیر جستجو، مواجهه، پردازش و استفاده از اطلاعات معرفی کرد (نادربیگی، اسفندیاری مقدم، زارعی و بیات، ۱۳۹۸).

اطلاعات فرهنگی و ارزش‌های فرهنگی، هویت و روح یک ملت است، فرهنگ حاشیه و ذیل اقتصاد و سیاست نیست، بلکه اقتصاد و سیاست حاشیه و ذیل فرهنگ هستند، اطلاعات فرهنگی راهبردی برای برنامه‌ریزی فرهنگی کشور و همچنین اقدام نسبت به فراهم‌سازی سازوکارهای اجرایی آن ضروری است (بیسجودی و نائیتی، ۱۳۹۵).

اگر فرد یا گروهی در یک دنیای اطلاعاتی بزرگتر احساس بیگانگی کند و به منابع معتبر اطلاعاتی اعتماد نداشته باشد، ممکن است اطلاعات را نادیده بگیرد یا رد کند، حتی اگر از نظر فیزیکی در دسترس و از نظر فکری قابل درک باشد. به خصوص در جوامع با زبان لاتین، جریان اطلاعات معمولاً به شدت به تعامل اجتماعی و دروازه‌بانان اطلاعات وابسته است و دسترسی اجتماعی را برای دسترسی معنی‌دار به اطلاعات ضروری می‌کند (واکلی و تامپسون^۱، ۲۰۲۲). از طرفی سرمایه فرهنگی دربرگیرنده تمایلات پایدار فرد و گرایش‌ها و عادت‌ها است که طی فرآیند جامعه‌پذیری حاصل می‌شود و شامل کالاهای فرهنگی، مهارت‌ها و انواع دانش مشروع است. این سرمایه فرهنگی در میان دانشجویان در سطح متوسط رو به پایین است (ابراهیمی، چوب دستی و بولاغی، ۱۳۹۶).

مردم به این علت از اطلاعات فرار می‌کنند که هشیارانه یا ناهشیارانه می‌فهمند که اطلاعات بیشتر می‌تواند جلوی تصمیم‌های احساسی آن‌ها را بگیرد و آنان را به سمت تصمیم‌های عقلانی ببرد. اطلاعات گریزی با تحریف اطلاعات پیوند دارد، مردم اطلاعات منطقی ناهمساز با تصمیم‌های احساسی‌شان را تحریف می‌کنند تا این تصمیم‌ها سست نشوند یا تغییر نکنند (احمدی، حاتمی و رنگرز، ۱۳۹۸؛ نادربیگی، اسفندیاری مقدم، زارعی و بیات، ۱۳۹۸؛ ترابی و میرزابیگی، ۱۴۰۰). یا این که به آن‌ها اجازه می‌دهد همان‌طور که دوست دارند رفتار کنند یک انکار قابل قبول حتی برای خود فرد، همچنین این که اطلاعات باعث ایجاد احساس بد در آن‌ها می‌شود زیرا اطلاعات فایده مستقیم و اغلب منفی برای آن‌ها دارد (گلمن، هاگمن و لوونشتاین^۲، ۲۰۱۷). متغیرهای متفاوتی در اجتناب از اطلاعات تأثیرگذار است؛ گاهی ماهیت اطلاعات مثلاً نوع اطلاعات فرهنگی و اجتماعی

1. Wakelee & Thompson

2. Golman, Hagmann & Loewenstein

تأثیر دارد و یا گاهی در زمینه انتخاب مصرف‌کننده متغیر سن بیشتر در اجتناب عمدی در میان مصرف‌کنندگان تأثیر بیشتری دارد (لو، دنگ، نولت و لوکنهوف^۱، ۲۰۲۳) یا برای نمونه در خصوص متغیر اعتماد و سواد بیمار لو^۲ در مطالعه خود می‌گوید افزایش سطح اعتماد و سواد بیمار در کاهش اجتناب از اطلاعات سرطان مؤثر است (لو، لینک، باومن و شولز^۳، ۲۰۲۴). در بررسی رفتار اجتنابی اطلاعات بهداشتی نسل ضد "Z"، تأثیر اساسی شناخت بر احساسات برجسته است و متغیرهایی همچون فرهنگی-اجتماعی، هویت گروهی و هنجارهای اجتماعی در میان همسالان و از نظر شناختی، سطوح مختلط ادراک ریسک، ارزش‌های متضاد، بار اطلاعاتی و اعتبار پایین منابع اطلاعاتی همچنین احساسات منفی مانند اضطراب، ناامیدی، و میل به مثبت ماندن به اجتناب کمک می‌کند (جیا و لی^۴، ۲۰۲۴).

یک چهارم جوانان و دانشجویان به احتمال زیاد از اطلاعات چالش برانگیز در زندگی روزمره خود اجتناب می‌کنند. این نتیجه بر همه جنبه‌های اجتناب از اطلاعات به عنوان بخشی طبیعی از رفتار اطلاعاتی زندگی روزمره تأثیر می‌گذارد. همچنین، بین آموزش، سواد اطلاعاتی و اجتناب از اطلاعات رابطه مستقیمی وجود دارد (کریم، ویدن و هاینستروم^۵، ۲۰۱۹).

انتخاب موضوع اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در اصل شامل کلیه اطلاعات و داده‌های مرتبط با کشور در زمینه‌های مختلف فرهنگی و اجتماعی مورد نظر است که این اطلاعات شامل اطلاعات غنای فرهنگی ایران، پیشرفت‌ها و موفقیت‌های کشور (راجی و خاتمی، ۱۴۰۰)، اطلاعات و منابع اطلاعاتی دینی و مذهبی اسلامی، اطلاعات و داده‌های علمی کشور و غیره است. کشور ما دارای منابع با ارزش علمی و ترویجی در حوزه فرهنگی و اجتماعی است که با در دسترس گذاشتن آن‌ها از طریق اینترنت می‌توان طیف وسیعی از مخاطبان را در داخل و خارج از کشور مخاطب قرار داد و به معنای واقعی باعث توسعه فرهنگی شد. کتابخانه‌ها و موزه‌ها یکی از مهمترین و حیاتی‌ترین منابع فرهنگی هر کشور به شمار می‌آید که از طریق آن‌ها می‌توان به طیف وسیعی از اطلاعات درباره فرهنگ ملل و اقوام مختلف دسترسی پیدا کرد. کتابداران باید نقش فعالی در شناسایی، گردآوری، سازماندهی و اشاعه اطلاعات فرهنگی ایفا کنند. یکی از موانع این دسترسی به منابع اطلاعاتی غنی فرهنگی و اجتماعی رفتار اجتناب از اطلاعات افراد از این اطلاعات است (کوشا، ۱۳۸۰).

اطلاعات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی موجود در اسناد تاریخی آنچنان با اهمیت تلقی می‌شود که ضرورتی اجتناب‌ناپذیر در شناسایی و استفاده از آن برای پژوهشگران عرصه تاریخ اجتماعی ایران به حساب می‌آید

1. Deng, Nolte & Löckenhoff

2. Lu

3. Link, Baumann & Schulz

4. Jia & Li

5. Karim, Widén & Heinström

(سلماسی زاده و نصیراوا، ۱۳۹۲). اطلاعات فرهنگی و اجتماعی به عنوان عوامل تأثیرگذار بر رفتار اطلاع‌یابی در زندگی روزمره کشف و شناسایی شده‌اند (جلالی، قیاسی و طهماسبی، ۱۳۹۸). همچنین پردازش اطلاعات اجتماعی و آگاهی اجتماعی قدرت پیش‌بینی را بالا می‌برد و عاملی برای افزایش رضایت شغلی است (رضایی و خلیل زاده، ۱۳۸۸).

با وجود پژوهش‌های پراکنده در خصوص اجتناب از اطلاعات هنوز پژوهش‌های جامعی در زمینه اجتناب از اطلاعات دانشجویان در زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی در ایران انجام نشده است تا علل و عوامل و همچنین نتایج این اجتناب و چرایی اجتناب دانشجویان از جستجوی اطلاعات و مشورت با منابع مختلف اطلاعاتی داخلی روشن گردد. دانشجویان در صورت اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی با تغییر وضعیت به‌روز نمی‌شوند و با توجه به این که دانشجویان به عنوان قشر اثرگذار در جامعه و به عنوان مدیران آینده کشور محسوب می‌شوند در پدیده اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی جامعه پژوهش قرار گرفتند.

جامعه دانشجویان در دسترس و همگن از لحاظ برخورداری‌های فرهنگی و آموزش‌های مرتبط با حوزه فرهنگ است و با درک بهتر پدیده اجتناب از اطلاعات در میان دانشجویان، نقش منابع مختلف اطلاعات فرهنگی و اجتماعی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در حوزه اجتناب از اطلاعات مطالعات متعددی به جامعه دانشجویان اختصاص پیدا کرده است. در بخش کمی این مطالعه، حجم وسیعی از دانشجویان مورد مطالعه قرار گرفتند. در بخش کیفی نیز دانشجویان به دو گروه بخش فعال فرهنگی و بخش وسیعی که فعالیت فرهنگی ندارند، تقسیم شدند.

با بررسی مطالعات انجام شده جای خالی بررسی اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان به وضوح دیده می‌شود که خلأ دانش در این زمینه خاص وجود دارد و در این موضوع الگوی جامعی وجود ندارد تا بتوان به وسیله آن درک عمیقی از این پدیده داشت. مطالعات قبلی به متغیرهای محدودی در این زمینه همچون رابطه شناخت و اجتناب از اطلاعات، رابطه رسانه‌ها و اجتناب از اطلاعات، رابطه جنسیت و سطح تحصیلات با اجتناب از اطلاعات و غیره اشاره کرده‌اند. از بررسی پیشینه مطالعات این‌گونه مشخص می‌شود که در این زمینه مطالعه جامعی که کلیه متغیرهای مرتبط با اجتناب از اطلاعات در زمینه فرهنگی و اجتماعی را مورد بررسی قرار داده باشند، انجام نشده است.

اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی یکی از عوامل عدم بازیابی و استفاده از اطلاعات ارزشمند فرهنگی و اجتماعی است. شناخت و رفع عوامل اجتناب از اطلاعات، باعث بهره‌وری در استفاده از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی می‌شود و این بهره‌وری جلوی صرف هزینه‌های بعدی در زمینه اطلاعات فرهنگی و اجتماعی را می‌گیرد.

از جمله ضرورت‌های پرداختن به موضوع اجتناب اطلاعات می‌توان به اختصار به موارد ذیل اشاره کرد:

۱. اجتناب از اطلاعات پرهزینه است (هزینه‌های اقتصادی و شخصی، هزینه‌های اجتماعی و فرهنگی، عدالت اجتماعی، سرمایه فکری و آسیب‌های فردی و غیره).^۲ عدم استفاده از اطلاعات درست و به‌روز سبب اختلال در فرایند تشخیص می‌شود و در نتیجه تفکر دانشجویان را تهدید خواهد کرد.^۳ از پیامدهای اجتناب از اطلاعات این است که دانشجویان اطلاعات بالقوه سودمند برای تصمیم‌گیری بهینه را از دست می‌دهند (گلمن، هاگمن، لوونشتاین^۱، ۲۰۱۷).^۴ نادیده‌گرفتن اطلاعات سبب به خطر انداختن سلامتی خود و دیگران می‌شود.
۵. پیامدهای اجتناب از اطلاعات در سطح کلان انکار، شیوع و گسترش بیماری روانی و قطب‌بندی سیاسی، تغییرات اقلیمی است. (نادربیگی، مقدم، زارعی و بیات، ۱۳۹۸).^۶ افرادی که از کسب اطلاعات اجتناب می‌کنند و بر اساس اطلاعات محدود تصمیم می‌گیرند؛ در نتیجه، خطاهای پردازش اطلاعات و پیام‌هایی که دریافت می‌کنند، افزایش می‌یابد. آن‌ها چیزهایی را نادیده می‌گیرند، اشتباه می‌کنند، پیام‌ها را اشتباه می‌فهمند و موارد دیگر. بنابراین، مردم عمداً از اطلاعاتی که شادی و رفاه آن‌ها را تهدید می‌کند اجتناب می‌کنند. (سوریا، فاروق، محمود، ایسواهو و زارا^۲، ۲۰۲۱).^۷ اجتناب از اطلاعات باعث تصمیمات احساسی و دوری از تصمیمات عقلانی می‌شود و گاهی موجب انحراف اطلاعات نیز می‌شود (احمدی، حاتمی و رنگرز، ۱۳۹۸).^۸ اجتناب از اطلاعات مطمئن در زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی یک کشور معضلاتی را به همراه دارد از جمله خودباختگی روانی، گرایش به فرهنگ و سیر مهاجرت به کشورهای بیگانه (فیروزی سوره، نجاتی حسینی، موسوی و امیر مظاهری، ۱۳۹۹)، پس اجتناب از اطلاعات پرهزینه است، این هزینه‌ها نه تنها هزینه‌های اقتصادی و شخصی، بلکه هزینه‌های اجتماعی و فرهنگی، عدالت اجتماعی، سرمایه فکری و آسیب‌های فردی را شامل می‌شوند.

با وجود این که در سال‌های اخیر توجه به رفتارهای اجتناب از اطلاعات در بستر رفتارهای اطلاعاتی توجه شایانی شده است و رفتارهای اطلاع‌جویی از اطلاعات، تعادلی را برای رسیدن به اهداف رفتارهای اطلاعاتی فراهم می‌کند، به نظر می‌رسد تاکنون در مطالعات داخل کشور به رفتار اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی توجه شایانی نشده است.

پیشینه پژوهش

بررسی مطالعات داخل کشور نشان داد که افرادی که به بیماری روان نژندی^۳ دچار هستند تمایلی به جستجوی فعالانه اطلاعات سلامت ندارند (اطرچ، زارع فراشبندی و رستگاری، ۱۴۰۱). در ایام کرونا افراد به خاطر پریشانی

1. Golman, Hagmann & Loewenstein

2. Soroya, Farooq, Mahmood, Isoaho & Zara

۳. روان‌نژندی (به انگلیسی: Neurosis) در روان‌شناسی، نوعی سراسیمگی است که پایه و اساس کالبدشناختی ندارد. به عبارت دیگر، روان‌نژندی نوعی بیماری روانی یا رفتاری است که اساس عضوی ندارد. در این بیماری اضطراب روانی با حفظ سلامت توان عقلی در شخص پدید می‌آید (ویکی پدیا).

اطلاعات از اطلاعات کرونا اجتناب می‌کنند که باعث کاهش اقدامات پیشگیرانه در مقابل کرونا می‌شود (ترابی و میرزابیگی، ۱۴۰۰). در تحقیق کیفی نادر بیگی ۴ مقوله اصلی و ۱۳ زیر مقوله برای علل بی‌اشتهایی به اطلاعات ترسیم کرده است (نادر بیگی و اسفندیاری مقدم، ۱۴۰۱). میزان شناخت با اجتناب از اطلاعات رابطه عکس دارد و دانشجویان در پایه تحصیلی بالاتر نیاز به شناخت در آن‌ها افزوده می‌گردد (نادر بیگی و اسفندیاری مقدم، ۱۴۰۰).

اجتناب از اطلاعات فعال و غیرفعال، جامع و گزینشی، عمدی و تدافعی علل و عوامل فردی و برون فردی دارد (نادر بیگی، اسفندیاری مقدم، زارعی و بیات، ۱۳۹۸). احمدی و دیگران در مطالعه‌ای با عنوان اطلاعات گریزی: راهبردی برای آسان‌سازی تصمیم‌های احساسی نتیجه می‌گیرد که افراد به این علت از اطلاعات فرار می‌کنند که آسان‌تر بتوانند تصمیم‌های احساسی بگیرند (احمدی، حاتمی و رنگرز، ۱۳۹۸).

سوگیری شناختی ابهام‌گریزی و دیرپذیری، سوگیری اعتقادی در خصوص ماهیت منابع و وضعیت کتابخانه، عدم به‌روز بودن منابع و عدم مهارت‌های فردی در درک اطلاعات از عوامل اجتناب از اطلاعات به حساب می‌آید (بهی مهر و منصوریان، ۱۳۹۷). این اجتناب از اطلاعات به عوامل اجتماعی و بافتی همچون فرهنگ، فرهنگ اجتماعی و نظام‌های اطلاعاتی و نظام آموزشی نیز وابستگی دارد (سلیمی فر و جمالی مهموئی، ۱۳۹۵؛ نوکاریزی، نارمنجی و دهقانی، ۱۳۹۳). پژوهشگران داخلی بررسی روی عوامل شناختی و فراشناختی به ترتیب مانند روان‌شناختی و اطلاعاتی دانشی و عدم استفاده اجباری از اطلاعات را جزء اولین مطالعه در سطح ایران و دومین مطالعه در سطح بین‌المللی می‌دانند (کیانی، دیانی و فتاحی، ۱۳۹۴).

در حوزه اطلاعات اقتصادی و بازار نیز اجتناب از اطلاعات اهمیت دارد به طوری که گفته می‌شود از عوامل اجتناب اطلاعات مواد غذایی بازار عبارتند از: اطلاعات زمینه‌ای فرد در مورد مواد غذایی، شکل اطلاعات ارائه شده (محتوای ناقص اطلاعات) و همچنین عوامل فردی مانند کمبود وقت، عدم علاقه و انگیزه را می‌توان نام برد (قنبری قوزیکلی، قوچانی، امینی تبوک، نوروز، دهقانزاده ریحانی و اصلانی، ۱۳۹۳).

در تبلیغات تجاری اعتماد نقش تعدیل‌کننده بین اجتناب از تبلیغات و ممانعت از استفاده از آن کالا بازی می‌کند (روستا، ابوالفضل و قربانی، ۱۳۸۸).

در مطالعات خارجی اجتناب از اطلاعات در حوزه‌های مختلفی تعریف و مطالعه شده است و این مفهوم بسته به زمینه مورد نظر معانی متفاوتی دارد. مطالعات اجتناب از اطلاعات بیشتر در زمینه اطلاعات مربوط به سلامت مورد مطالعه قرار گرفته است.

ژنگ^۱ در مطالعه‌ای در زمینه عوامل جستجو یا اجتناب از اطلاعات میکرو بلاگینگ دولتی در میان نسل ضد چینی سه نوع عامل اجتناب از اطلاعات را شامل علل اجتناب اکتشافی (عناوین طعمه کلیک، طرح محتوا، طول بیش از حد و افزونگی بالا)، عوامل اجتنابی سیستماتیک (جهل انتخابی و تراکم اصطلاحی) و عوامل اجتنابی محدود به منابع (کمبود تقاضا، کمبود زمان و کمبود حیات) را در نتایج عنوان می‌دارد (چنگ، ژانگ و یانگ^۲، ۲۰۲۴).

نتایج پژوهش چنگ و دیگران (۲۰۲۴) با عنوان احساسات چگونه بر نتایج اضافه‌بار اطلاعاتی تأثیر می‌گذارد: اجتناب از اطلاعات یا مصرف اطلاعات؟ نشان می‌دهد که اضافه‌بار اطلاعات بر آرامش ذهن تأثیر منفی می‌گذارد و بر خستگی و ترس تأثیر مثبت می‌گذارد. علاوه بر این، آرامش ذهن بر قصد اجتناب از اطلاعات تأثیر منفی می‌گذارد، در حالی که امید به طور مثبت بر وضعیت ترس از دست دادن تأثیر می‌گذارد. این دو نتیجه پردازش اطلاعات به طور مثبت تحت تأثیر خستگی و ترس قرار دارند (چنگ، ژانگ و یانگ، ۲۰۲۴).

لیو و چن^۳ نیز در یک متا آنالیز به تفکیک اثرات عوامل شناختی، عاطفی و اجتماعی فرهنگی بر اجتناب از اطلاعات ریسک را مورد بررسی قرار دادند.

بر اساس ۵۲ مقاله در زمینه‌های مختلف، نتایج نشان داد که اضافه‌بار اطلاعات، باور کارآمدی، سرنوشت‌گرایی، نارسایی اطلاعات، اضطراب، نگرانی و هنجارهای اجتناب از اطلاعات پیش‌بینی‌کننده‌های مهم RIA بودند. علاوه بر این، اجتناب از عدم قطعیت و نوع اطلاعات به عنوان تعدیل‌کننده شناسایی شدند (لیو و چن، ۲۰۲۴).

در پژوهشی در حوزه اجتناب از اطلاعات سیاسی مربوط به انتخابات ۲۰۲۰ ایالات متحده، وانگ^۴ عنوان می‌کند افرادی که از اخبار رسانه‌های اجتماعی استفاده بیشتری می‌کنند، در گفتگوهای سیاسی روابط ضعیف و اضطراب در تحلیل دیدگاه و اجتناب انتخابی بیشتری دارند. بر عکس کسانی که توانایی شناختی بالایی دارند کمتر درگیر اجتناب انتخابی هستند (وانگ، احمد و بی^۵، ۲۰۲۳).

یک چهارم جوانان به احتمال زیاد از اطلاعات چالش برانگیز در زندگی روزمره خود اجتناب می‌کنند. بین آموزش، سواد اطلاعاتی و اجتناب از اطلاعات ارتباط آشکاری وجود دارد (کریم، ویدن و هاینستروم^۶، ۲۰۱۹).

1. Zheng
2. Cheng, Zhang & Yang
3. Liu & Chen
4. Wang
5. Wang, Ahmed & Bee
6. Karim, Widén & Heinström

در حوزه اطلاعات سیاسی دو عامل ریسک مالی و سیاسی از طریق پاسخ‌های عاطفی منفی بر اجتناب از اطلاعات تأثیر می‌گذارد. (مون، کالر، یانگ و لیم^۱، ۲۰۲۲) عموماً اضافه بار اطلاعاتی که اضطراب اطلاعاتی را باعث می‌شود، یکی از مؤثرترین عوامل اجتناب از اطلاعات است (سوریا، فاروق، محمود، ایسواهو و زارا^۲؛ لینک^۳، ۲۰۲۱). از دیگر عوامل می‌توان به ترس، نارسایی اطلاعات، باورهای کانال، عدم اعتماد، اینرسی رفتاری، احساس خطر و همچنین موانع تکنولوژی اشاره کرد (ژو، روبرتو و لو^۴، ۲۰۲۱؛ شان و هانگ^۵، ۲۰۲۱). در زندگی افراد، هنجارهای اجتماعی یکی از چهار متغیر اجتناب از اطلاعات در شبکه‌های ارتباطی به حساب می‌آید (کو، سیفر و آستین^۶، ۲۰۲۱).

در حوزه فرهنگ و اطلاعات فرهنگی، اجتناب از اطلاعات کمتر مورد توجه قرار گرفته است؛ اگر بپذیریم که فرهنگ یک صفحه نمایشگر انتخابی بزرگ میان فرد و دنیای بیرون فراهم می‌کند و فرهنگ تعیین می‌کند به چه چیزی توجه شود و از سایر چیزها صرف‌نظر شود (سلیمی فر و جمالی مهموئی، ۱۳۹۵). نقش فرهنگ در اجتناب از اطلاعات بی‌بدیل است؛ متأسفانه نقش فرهنگ فرد اجتناب‌کننده به جز چند مورد محدود مانند نقش نژاد و هنجارها در اجتناب از اطلاعات خطر و ابهام‌گریزی فراموش شده است. (نادریگی، اسفندیاری مقدم، زارعی و بیات، ۱۳۹۸).

در جمع‌بندی کلی مطالعات حوزه اجتناب از اطلاعات، بیشتر به اجتناب از اطلاعات حوزه پزشکی پرداخته شده است و در کل در حوزه اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان در داخل کشور، مطالعه منسجمی مشاهده نشد و در مطالعات خارجی نیز مطالعه کاملی که اجتناب از اطلاعات فرهنگ و اجتماعی را در نظر گرفته باشد انجام نشده است. این مطالعه قصد دارد با هدف تبیین علل و عوامل اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان با استفاده از روش کیفی و ارائه الگو مطالعه جامعی را انجام دهد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر نوع داده‌ها کیفی است و با رویکرد نظریه زمینه‌ای یا گراند تئوری انجام گردیده است. نظریه زمینه‌ای نوعی رویه نظام‌مند و کیفی برای تولید نظریه‌هایی است که به تبیین فرایند شکلگیری رویدادها، فعالیت‌ها، کنش‌ها و تعاملات در طی زمان می‌پردازند. این روش هنگامی مورد استفاده قرار می‌گیرد که

-
1. Moon, Kahlor, Yang & Lim
 2. Soroya, Farooq, Mahmood, Isoaho, & Zara
 3. Link
 4. Zhou, Roberto & Lu
 5. Shan & Huang
 6. Qu, Saffer & Austin

نظریه‌های موجود قادر به تبیین مسئله‌های موجود یا جامعه‌ای خاص نباشند (کرسول^۱، ۲۰۱۱). این طرح که در سال ۱۹۹۰ توسط اشتراوس و کوربین پایه‌گذاری شد بر تدوین یک تصویر عینی از نظریه در قالب ۶ مؤلفه اصلی تأکید می‌ورزد: شرایط علی، بافت، مقوله محوری، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها. این نظریه ۶ بعدی حاصل کدگذاری داده‌ها در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی است (صفایی موحد، ۱۳۹۶).

پژوهش حاضر به روش پژوهش آمیخته اکتشافی انجام شده است. با توجه به این که در زمینه اجتناب اطلاعات فرهنگی و اجتماعی خود پدیده و ماهیت آن کاملاً مشخص نیست و همچنین برای این پدیده متغیرهای کامل و مشخصی وجود ندارد و این پژوهش به دنبال طراحی الگو و مدلسازی اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در بین دانشجویان است؛ ابتدا از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. در مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، ترکیبی از پرسش‌های باز و بسته پرسیده می‌شود و برخی از پرسش‌ها از پیش طراحی شده و برخی دیگر از اظهارات مصاحبه‌شونده استخراج می‌گردد. پرسش‌های اولیه مصاحبه با همکاری استادان راهنما و مشاور و همچنین متخصصین حوزه فرهنگی تنظیم شد.

در ابتدا، گردآوری داده‌ها از مصاحبه‌های مقدماتی شروع گردید. پرسش‌های اولیه در مصاحبه‌های ابتدایی مورد بازبینی قرار گرفت. در مصاحبه ابتدا با پرسش‌های باز جنبه‌های نامعلوم پدیده اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی مورد مطالعه کیفی قرار گرفت. یکی از تقسیم‌بندی‌های مطالعه توجه به هدف تحقیق است. به دلیل این که مهمترین هدف این پژوهش بررسی و توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است، از لحاظ هدف در شاخه پژوهش‌های کاربردی قرار می‌گیرد. لازم به ذکر است ابتدا با هماهنگی و اطلاع مصاحبه‌شونده‌ها مصاحبه‌ها ضبط و سپس با استفاده از اپلیکیشن شبکه اجتماعی ایتا صوت‌ها به نرم‌افزار ورد وارد شد. در این مصاحبه‌ها سعی شد مباحثی از جمله حفظ محرمانگی، اطلاع و رضایت مصاحبه‌شوندگان در نظر گرفته شود. پژوهشگر در خصوص چهار معیار اعتبار‌پذیری، تأیید‌پذیری و قابلیت اطمینان و انتقال‌پذیری مطالعات کیفی، با حضور مستمر در مصاحبه، یافته‌ها را با راهنمایی و مشاوره اساتید مورد بازنگری و بررسی قرار داد. کدها و متون حاصله با کمک مشارکت‌کنندگان بازنگری و اصلاح گردید و کلیه مصاحبه‌ها و کدها در قالب ورد و نرم‌افزار مکس کیودا سازماندهی و نگهداری گردید. جهت قابلیت انتقال نتایج در این مطالعه کیفی از متخصصین حوزه کتابداری و همچنین متخصصین و صاحب‌نظران حوزه فرهنگی نظرخواهی گردید تا روایی مطالعه در نظر گرفته شده باشد.

کل جامعه پژوهش حاضر دانشجویان مشغول به تحصیل دانشگاه‌های کشور در مقاطع مختلف تحصیلی بودند. در خصوص انتخاب نمونه مورد نظر سعی شده است از کلیه مقاطع تحصیلی، دانشجویانی انتخاب شوند که میزانی از آشنایی با اطلاعات فرهنگی و اجتماعی را دارا باشند و فعال در حوزه فرهنگی دانشجویی باشند. با توجه به دیدگاه‌های متفاوت دانشی و احساسی عاطفی ابتدا با تعداد ۸ نفر از دانشجویان در مقاطع مختلف مصاحبه شد که در میان این دانشجویان متخصصین با تجربه مدیریت فرهنگی نیز وجود داشتند که نتیجه این تجربه انجام مصاحبه‌های مفصل و تبیین ابعاد مختلف پدیده اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی توسط تعدادی از دانشجویان گردید که پژوهشگران را در رسیدن زودتر به مرحله اشباع یاری کرد. با انجام ۴ مصاحبه دیگر در مصاحبه ۱۲ از دانشجویان به نقطه اشباع رسید و در مصاحبه‌های بعدی کد و یافته جدیدی پیدا نشد و کدهای مصاحبه‌های بعد از ۱۲ تکراری بود و به نقطه اشباع رسید.

به روش کیفی به کدگذاری این داده‌ها در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی با نرم افزار تحلیل داده‌های کیفی مکس کیودا ۲۰ پرداخته شد. در مصاحبه اول بعد از کدگذاری ابتدایی ۳۳۲ مفهوم واژگانی از کلیه کلمات و جملات استخراج گردید. سپس در مرحله کدگذاری محوری به ترکیب کدها و حذف کدهای مشابه پرداخته شد و ۴۳ زیرمقوله به دست آمد. در نهایت بر مبنای الگوی کدگذاری کرسول، الگوی اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان دانشگاه‌ها ترسیم گردید.

یافته‌ها

اطلاعات مصاحبه‌شوندگان به این صورت است: از ۱۲ مصاحبه‌شونده ۴ نفر در مقطع دکترا تحصیل می‌کردند، ۳ نفر در مقطع کارشناسی ارشد و ۵ نفر در مقطع کارشناسی در حال تحصیل بودند.

جملات و عبارات مصاحبه‌شوندگان در مراحل مختلف رفت و برگشتی با یکدیگر مقایسه و مشابهت‌یابی شد و به ازای جملات و عبارات مفاهیم خاص استخراج گردید. در کدگذاری باز ۵۲۶ کد اولیه بازیابی گردید بعد از آن در مرحله کدگذاری محوری به ترکیب کدها و حذف کدهای مشابه پرداخته شد و تعداد ۷۷ زیر مقوله و در نهایت در کدگذاری انتخابی ۲۳ مقوله محوری استخراج گردید.

بر اساس مدل کدگذاری محوری کرسول در الگوی پیشنهادی، پدیده محوری عبارت بود از رفتار اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در بین دانشجویان کشور. در ادامه کدها و مفاهیم مرتبط با این پدیده محوری در ۵ مقوله اصلی شرایط علی، شرایط مداخله‌گر، شرایط زمینه‌ای، راهبردها و پیامدهای اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی استخراج گردید که نتایج حاصله در ۵ شکل به تفصیل آمده است:

شکل ۱. شرایط علی اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دانشجویان

شکل ۱ شرایط علی را در قالب ۵ مقوله فرعی: علل شناختی، علل روانی، علل مهارتی، علل فرهنگی و اجتماعی و علل مهاجم نشان می‌دهد که هر کدام از این زیر مقوله‌ها از درهم کرد مفاهیم مختلفی بر طبق شکل ۱ حاصل شده است.

مقوله اصلی شرایط مداخله‌گر در شکل ۲ تشریح گردیده است و در ۷ مقوله فرعی به تصویر کشیده شده است که شامل زیرساخت منابع، عوامل سیاسی، عوامل فرهنگی، عوامل محیطی، دانشگاه، نظام اطلاعاتی، نظام آموزشی، نگرش و رویکردهای دانشگاه است که هر کدام از این مقوله‌های فرعی شامل مفاهیم مرتبط با خود استخراج شده از مصاحبه‌های مصاحبه‌گراهاست.

شکل ۲. شرایط مداخله‌گر اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی

شکل ۳. شرایط زمینه‌ای اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دانشجویان

مقوله اصلی شرایط زمینه‌ای اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی شامل ۶ زیر مقوله شناخت زمینه‌ای اطلاعات، شناخت زمینه‌ای فرد، ماهیت و ویژگی اطلاعات، ماهیت و ویژگی منبع اطلاعاتی، مدل‌ها و سیاست‌های اطلاعاتی و هزینه‌کرد برای اطلاعات است که هر کدام از این زیرمقوله‌ها از تحلیل مفاهیم حاصل از بیان مصاحبه‌شوندگان حاصل شده است.

پیامدهای اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دانشجویان در شکل ۴ شرح داده شده است. در این جدول ۲۰ مورد از پیامدهای منفی اجتناب از اطلاعات که در مصاحبه‌ها اشاره شده، به نمایش در آمده است و مفاهیم مرتبط با زیرمقوله نیز در مقابل آن آمده است. در این قسمت گاهی علاوه بر پیامدهای اجتناب از اطلاعات، به مزایای اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در مقابل پیامد اجتناب نیز اشاره شده است.

شکل ۴. پیامدهای اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دانشجویان

ادامه شکل ۴. پیام های اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دانشجویان

شکل ۵. راهبردهای اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دانشجویان

در شکل ۵ راهبردهای اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان در ۵ زیرمقوله ترسیم

شده است که هر زیرمقوله توسط مفاهیم مقابل آن در شکل ۵ تشریح گردیده است.

الگوی نظری رفتار اطلاعاتی اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دانشجویان

شکل ۶. الگوی نظری اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در دانشجویان

بر اساس رهیافت نظام‌مند اشتراوس و کوربین نظریه‌پردازی داده‌بنیاد که بر اساس رهیافت ساختارمند

مبتنی بر ۳ نوع کدگذاری باز، محوری و انتخابی است؛ شکل ۶ بر اساس الگوی پارادایمی ترسیم گردید. مدل

پارادایمی یک پدیده، دارای شش بُعد شامل شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، پیامدها و راهبردها است. در مدل بالا پدیده «اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی» و ارتباط آن با هر پنج بُعد دیگر به تصویر کشیده شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش به روش گراند تئوری با استفاده از نظریه داده‌بنیاد الگوی اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در دانشجویان طراحی و ترسیم گردید. پدیده محوری (اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دانشجویان کشور) از عوامل مختلفی تأثیر می‌پذیرد. در قسمت شرایط علی از ۵ زیرمقوله علل شناختی، روانی، مهارتی، فرهنگی اجتماعی و عوامل مهاجم متأثر است. از این ۵ شرایط علی در علل روانی و شناختی و انگیزشی و مهارتی، یافته‌های این پژوهش با نتایج نادریگی و اسفندیاری مقدم (۱۴۰۱) هم‌راستاست. در عوامل شناختی در نتایج رساله دکتری هیوستن^۱ (۲۰۰۹) نیز تنها به عامل کمینه دانش، کم توجهی اشاره شده است.

شناخت‌ها و علل شناختی در دانشجویان از عوامل اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی است. در حوزه شرایط علی اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی نتایج در زمینه علل شناختی اجتناب مانند: کمینه اطلاعاتی، اطلاعات غلط، کمبود توجه، ناهماهنگی شناختی و ویژگی شخصیتی که از شرایط ذاتی فرد است، با نتایج هیوستن (۲۰۰۹) مشابه است. وی در پایان‌نامه خود به این علل از موانع شناختی برای استفاده اجباری از اطلاعات اشاره کرده است.

در خصوص مقوله تفکر عدم کاربرد در زندگی که شامل عدم احساس نیاز یا کاربرد دانشجویان به اطلاعات فرهنگ و اجتماعی و همچنین هزینه سودمندی اطلاعات است، در مصاحبه‌های بیشتری به این مقوله اشاره شده است که یکی از علل مهم اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی محسوب می‌شود. نادر بیگی و دیگران (۱۳۹۸) به نقل از چی و نبین^۲ تحت عنوان مشابه سودمندی اطلاعات به آن اشاره می‌کند. گلمن^۳ نیز در مطالعه خود تابع سودمندی را انگیزه‌ای برای اجتناب از اطلاعات معرفی کرده است (نادریگی، اسفندیاری مقدم، زارعی و بیات، ۱۳۹۸؛ گلمن، هاگمن و لوونشتاین، ۲۰۱۷).

یکی دیگر از علل اجتناب از اطلاعات عقیده و جهان‌بینی و ضعف بنیان فکری دانشجویان است که آن اطلاعات یا با عقیده و جهان‌بینی آن‌ها در تعارض است یا به عنوان باور ارزشمندی در عقاید آن‌ها به حساب نمی‌آید که بلاجر^۴ (۲۰۱۸) این نوع اجتناب را از نوع اجتناب غیرفعال یا منفعل می‌داند (بلاجر گولوبوسکا، واچ

1. Houston

2. Chae & Neben

3. Golman

4. Blajer

و کوس^۱، (۲۰۱۸). این مورد در مقاله نارایان به نقل از کیس^۲ آمده است (نارایان، کیس و ادواردز^۳، ۲۰۱۱). احمدی، حاتمی و رنگرز (۱۳۹۸) به نقل از استر^۴، نیز می‌گویند مردم از اطلاعاتی که باورها و جهان‌بینی آن‌ها را به چالش می‌کشد فرار می‌کنند. همچنین، وون کی مون^۵ نیز به نقل از مومولو جهان‌بینی سیاسی را یکی از علل اجتناب از اطلاعات سیاسی معرفی کرده است (مون، کلور، یانگ و لیم^۶، ۲۰۲۲).

موانع فکری نیز از دیدگاه کیانی، دیانی و فتاحی (۱۳۹۲) یکی از پنج مانع اصلی برای اطلاع‌یابی است. یکی از علل شناختی مهم دیگر اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی، ناهماهنگی شناختی دانشجویان در مواجهه با این نوع از اطلاعات است که شاید با کاربردی کردن اطلاعات فرهنگی بتوان بر این مقوله غلبه کرد و جلوی اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دانشجویان را گرفت.

از دیگر شرایط علی اجتناب دانشجویان از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی، علل روانی همچون احساسات منفی، احساس تحقیر شدن و خودتحقیرپنداری، تعصب، تمایلات و صفات شخصی و عدم انگیزه است. علل روانی آنقدر اهمیت دارد که می‌تواند سرفصل مجزایی در پژوهش‌های اجتناب از اطلاعات قرار گیرد و در این مطالعه نیز با توجه به مطالعات قبلی یکی از پرسش‌های اختصاصی در مصاحبه بود که به دلیل بین رشته‌ای بودن با رشته روان‌شناسی در مطالعات روان‌شناسی نیز گاهی اوقات به چشم می‌خورد. خودتحقیری یا احساس حقارت یکی از علل مهم اجتناب از اطلاعات در حوزه فرهنگی و اجتماعی محسوب می‌شود. از دیگر علل روانی احساسات منفی است که در پژوهش‌های متعدد به آن اشاره شده است. سویینی^۷ و دیگران (۲۰۱۰) از جمله علل روانی، به احساسات ناخوشایند نظیر: غم و اندوه، ناامیدی، ترس، خشم، شرمساری، احساس گناه و شرم اشاره می‌کنند (سویینی، ملنیک، میلر و شیرد^۸، ۲۰۱۰). همچنین، هاینستروم^۹، نیکو و سورمونن (۲۰۲۲) نیز از احساسات و هیجانات منفی مانند: نگرانی، تنش، ناامیدی، گناه، ترس، غم و اندوه، اضطراب و افسردگی، حس انسجام، اضطراب، خجالت و ناراحتی، به عنوان علل اجتناب از اطلاعات نام می‌برند.

از دیگر علل روانی اجتناب در این مطالعه اینرسی رفتاری به معنی تمایل به حفظ موقعیت ذهنی و رفتاری موجود یا مقاومت در مقابل تغییرات بود که بهی مهر و منصوریان (۱۳۹۷) از آن تحت عنوان دگرگون‌گریزی یاد می‌کنند و هاینستروم (۲۰۲۲) به نقل از لویزل و باربو^{۱۰} و همچنین گلن و وون کی مون نیز به این عامل در

1. Blajer-Gołąbiewska, Wach & Kos

2. Case

3. Narayan, Case & Edwards

4. Oster

5. Won-Ki Moon

6. Moon, Kahlor, Yang & Lim

7. Sweeny

8. Sweeny, Melnyk, Miller & Shepperd

9. Heinström

10. Loiselle & Barbour

پژوهش‌های خود اشاره کردند. گلمن از این مقوله تحت عنوان پشیمان‌گریزی یاد کرده است (هاینستروم، نیکو و سورمونن، ۲۰۲۲؛ گلمن، هاگمن و لوونشتاین، ۲۰۱۷؛ مون، کالر، یانگ و لیپ، ۲۰۲۲).

یکی دیگر از علل روانی اجتناب تعصب است که با پژوهش نارایان، کیس و ادواردز (۲۰۱۱) که تعصب را یکی از علل اجتناب از اطلاعات در زندگی روزمره می‌داند، همخوانی دارد.

تمایلات فردی و صفات شخصی دانشجویان از دیگر علل روانی بود که در مصاحبه‌ها به آن اشاره کرده بودند که مشابه این علل را نادریگی و دیگران (۱۳۹۸) تحت عنوان ویژگی فردی و هاینستروم، نیکو و سورمونن (۲۰۲۲) با عناوینی چون وظیفه‌شناسی، سهل‌انگاری، محافظه‌کاری و استعداد در قالب تفاوت‌های فردی نام برده است.

آخرین علل روانی اجتناب اکتشافی از مصاحبه دانشجویان عدم انگیزه برای کسب اطلاعات فرهنگی و اجتماعی است که در پژوهش‌های مختلفی به این علت اشاره شده است (مون، کالر، یانگ و لیپ، ۲۰۲۲؛ سرویا، ۲۰۲۱).

علل مهارتی یا نبود مهارت‌ها در دانشجویان از دیگر موارد شرایط علی اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی بود. اگر این مهارت‌ها در دانشجویان باشد شاید اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی آن‌ها را کاهش دهد. یکی از این مهارت‌ها، مهارت تفکر انتقادی است که این علت در پژوهش کریم، ویدن و هاینستروم (۲۰۱۹) و ترابی و میرزاییگی (۱۴۰۰) آمده است.

سواد اطلاعات فرهنگی و سواد اطلاعاتی و سواد رسانه از دیگر علل مهارتی حاصل بود که سواد اطلاعات فرهنگی منحصر به این پژوهش است که شاید به دلیل ماهیت اطلاعات مورد مطالعه باشد. مهارت سواد اطلاعاتی و سواد رسانه از مهارت‌های ضروری در راستای کم کردن اجتناب از اطلاعات بیان شده است که با پژوهش‌های هیوستن با عنوان بی‌سوادی و اضافه بار؛ نادریگی و کریم با عنوان سواد اطلاعاتی؛ هیوستن با عنوان بی‌سوادی؛ بهی مهر با عنوان مهارت جستجوی اطلاعات؛ کیانی با اسم جایابی اطلاعات اینترنتی و با گلمن تحت عنوان تعصب رسانه همخوانی دارد. (نادریگی و اسفندیاری مقدم، ۱۴۰۱)

در پژوهشی از جولیانای دی نوی^۱ (۲۰۰۳) که جزء معدود مطالعات حوزه بازیابی اطلاعات فرهنگی توسط دانشجویان است، وی علت این رفتار اطلاعاتی را در سواد اطلاعاتی می‌داند و می‌گوید دسترسی محدود به اطلاعات و توانایی محدود در بازیابی اطلاعات از مشکلات دانشجویان است (نوی و هانا، ۲۰۰۳). مهارت‌های درونی زیرمقوله حاصله دیگری است که در پژوهش آنابلاجر با عنوان قابلیت ریسک‌پذیری و در مقاله وون کی

مون با عدم خطرپذیری و در پژوهش نادریبگی با عنوان مهارت و تخصص فردی آمده است (بلاجر گولوبیوسکا، واچ و کوس، ۲۰۱۸؛ مون، کالر، یانگ و لیم، ۲۰۲۲؛ نادریبگی و اسفندیاری مقدم، ۱۴۰۱).

یکی دیگر از علل اجتناب از اطلاعات نبود مهارت کتابداری یا اطلاع‌رسانی در محیط کتابخانه‌های دانشگاهی است که در زمینه بازیابی و شناسایی اطلاعات فرهنگی برای دانشجویان کمتر فعالیتی انجام شده است. در مقاله نادریبگی و اسفندیاری مقدم (۱۴۰۱) از فقدان کتابداران در زمینه موانع اطلاع‌یابی یاد شده است. مهارت مطالعه جامع به معنی توانایی مطالعه یا گرایش به مطالعه جامع در تمام زمینه‌های درسی و غیردرسی شامل اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در دانشجویان محسوب می‌شود. مهارت زبانی از دیگر علل اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی است که با پژوهش‌های فوئرتس^۱ (مهارت خواندن)، هیوستن^۲، کیانی و بهی مهر با عنوان مهارت زبانی همسو است. (فوئرتس، خوزه، نم سینگ، روبیو و دی گوزمان، ۲۰۱۹؛ هیوستن، ۲۰۰۹؛ کیانی، دیانی و فتاحی، ۱۳۹۲؛ بهی مهر و منصوریان، ۱۳۹۷).

یکی دیگر از شرایط علی اجتناب از اطلاعات، علل فرهنگی و اجتماعی شامل مجموعه باورها، هنجارها، ارزش‌ها و رفتارهای اجتماعی است که می‌تواند بر نحوه دریافت، جستجو و یا اجتناب از اطلاعات توسط افراد تأثیر بگذارد. این مقوله با ماهیت اطلاعات مورد بحث که اطلاعات فرهنگی و اجتماعی است، همخوانی دارد. از جمله این عوامل ارزش‌های حاکم بر جامعه از علل یافت‌شده در مصاحبه دانشجویان است که این مورد با پژوهش نوکاریزی، نارمنجی و دهقانی (۱۳۹۳) که می‌گوید نگرش منفی به سرمایه‌های فرهنگی چون کتاب و سایر منابع فرهنگی باعث بی‌توجهی و عدم علاقه به مطالعه می‌شود، مشابهت دارد. همچنین، با مفاهیم حاصله از پژوهش نادریبگی و اسفندیاری مقدم (۱۴۰۱) که ارزش‌های اجتماعی، هنجارها و مقررات اجتماعی را جزئی از علل اجتناب از اطلاعات معرفی می‌کند هم‌راستا است.

سبک زندگی از دیگر زیرمقوله‌های علل اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی است که با پژوهش بابایی فرد (۱۳۸۹) که میزان دانش و اطلاعات را معیار ارزیابی سرمایه فرهنگی می‌داند و از موانع این توسعه فرهنگی فردگرایی و اصالت فردیت معرفی می‌کند هم‌راستا بوده است. ابراهیمی، چوب دستی و بولاغی (۱۳۹۶) هم در مقاله خود عنوان می‌کنند که رواج فرهنگ کتابخوانی باعث افزایش سرمایه فرهنگی می‌گردد. سرمایه فرهنگی با سبک زندگی در تعامل دوسویه است. این یافته، همچنین با مطالعه جلال و سلیمانی (۱۳۹۸) هم مرتبط است که می‌گوید سبک زندگی اینترنتی بر اجتناب از تبلیغات اینترنتی تأثیر معنی‌داری می‌گذارد.

1. Fuertes

2. Houston

از دیگر علل فرهنگی و اجتماعی اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی، عامل اجتماعی است که با پژوهش کیانی، دیانی و فتاحی (۱۳۹۲) که موانع وابسته به اجتماع را از عوامل اجتناب معرفی می‌کند همخوانی دارد. گروسمن^۱ و ون در ویل (۲۰۱۷) هم در تأیید نتایج این پژوهش می‌گویند فردی که می‌خواهد از خود یک تصویر اجتماعی خوب به جای بگذارد و نگرانی درونی برای رفاه اجتماعی دارد از اطلاعات اجتناب می‌کند.

از دیگر عناصر مؤید تأیید این مطالعه می‌توان به پژوهش سویینی و دیگران (۲۰۱۰) اشاره کرد که زمینه اجتماعی را صرفاً یکی از تعدیل‌کننده‌های بالقوه اجتناب از اطلاعات معرفی می‌کند (سویینی، ملنیک، میلر و شیرد، ۲۰۱۰). مطالعه همسوی دیگر پژوهش دای، علی و وانگ^۲ (۲۰۲۰) است که به هنجارهای ذهنی، مقایسه اجتماعی، تداخل تبلیغ، انتشار شایعات و سرخوردگی از علل اجتماعی اشاره می‌کند.

عامل اقتصادی، عامل سیاسی و عامل فرهنگی از دیگر علل فرهنگی و اجتماعی اجتناب از اطلاعات است که نادریگی در دو مطالعه از این علل یاد کرده و از قول مک کلود نیز مؤید برای این علت می‌آورد (نادریگی، اسفندیاری مقدم، ۱۴۰۰؛ نادریگی، اسفندیاری مقدم، زارعی و بیات، ۱۳۹۸). مطالعه دیگری که با پژوهش حاضر هم‌راستا بوده است، مطالعه سلیمی فر و جمالی مهمویی (۱۳۹۵) است که عنوان می‌کند یکی از عوامل بافتی که در اجتناب از اطلاعات زیرگروه رفتار اطلاعاتی دخیل است فرهنگ است.

عوامل مهاجم اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی شامل: اساتید، تفکر غربگرایی، مقابله جبهه بیگانه و رسانه بیگانه از دیگر عللی است که شاید بتوان این عوامل را به ماهیت اطلاعات فرهنگی و اجتماعی داخلی که با بافت جامعه و سیاست داخلی ربط دارد مرتبط دانست. این عوامل نیز از عوامل منحصر به فرد این پژوهش است که می‌تواند مبنای مطالعات بعدی در خصوص علل بیگانه و مهاجم یا علل سیاسی یا عامل رسانه‌ای اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی باشد. یکی از مهمترین علل اجتناب به اطلاعات فرهنگی و اجتماعی، تفکر غربگرایی و جبهه بیگانه است که به خاطر تضاد منافع به مقابله با اطلاعات فرهنگی و اجتماعی داخلی می‌پردازد تا منافع خود که در تعارض با اطلاعات فرهنگی اجتماعی غنی ایران است را به طور غیرمشروع به دست آورد.

وجود اساتید تک بعدی یکی از علل اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی است. ضیائی (۱۳۹۸) در نتایج مطالعه خود می‌گوید طلاب با تشویق اساتید، اطلاعات مورد نیاز خود را از کتابخانه کسب می‌کنند و در نتیجه کیفیت و جایگاه اجتماعی افزایش می‌یابد.

در مطالعه کیانی، دیانی و فتاحی (۱۳۹۲) از عامل مهاجم تحت عنوان موانع مربوط به کنترل‌های اقتدارگرایانه نام برده شده و به عامل رسانه، حکومت‌ها و افراد اشاره کرده است. در پژوهش رضوی و

1. Grossman

2. Dai, Ali & Wang

رحیمی‌دوست (۱۳۸۷) در خصوص نقش اساتید این نتیجه حاصل شده که بر اساس عقیده دانشجویان، اساتید آن گونه که شایسته است دانشجویان را به سمت مطالعه کتاب سوق نداده‌اند. بتیانگ^۱ (۲۰۰۹) می‌گوید تهاجم فرهنگی خارجی با اضافه بار اطلاعاتی باعث دریافت محدود گزینشی اطلاعات رسانه‌های جمعی در ساکنان شهری می‌شود. در مطالعه سلیمانی (۲۰۰۸) نیز یکی از عوامل تقابل با تهاجم فرهنگی گرایش به کتابخوانی و تجهیز کتابخانه مساجد بیان شده است. صافی اصفهانی و بشیر (۱۳۹۹) نیز در زمینه علل حمله جبهه مقابل در مطالعه خود می‌گویند: در عرصه مصرف اطلاعات فرهنگی سه آسیب «پایین بودن سواد مصرف»، «سرانه پایین مصرف فرهنگی» و «عدم تعادل در مصرف فرهنگی» از جدی‌ترین مشکلات به شمار می‌رود و حمله همه‌جانبه دشمن به خصوص در عرصه کالای فرهنگی این آسیب‌ها را تشدید کرده است. کلهری (۱۳۹۷) به نقل از حسنلو در زمینه جنگ رسانه و مصرف کالا از جمله اطلاعات فرهنگی و اجتماعی عنوان می‌کند که بیگانگان به منظور افزایش سرمایه‌های بی حد و حصر خود، جنگ رسانه‌ای به راه می‌اندازند و ملت‌ها را برای مصرف کالای خود و یا گرایش به سوی خود راهبری می‌نمایند.

نتایج حاصله از مصاحبه‌ها شش عامل را به عنوان شرایط مداخله‌گر برای اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دانشجویان معرفی می‌کند که به صورت غیرمستقیم بر اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان تأثیر گذاشته است. این عوامل، شامل: زیرساخت منابع، عوامل سیاسی، عوامل فرهنگی اجتماعی، عوامل محیطی دانشگاه، نظام اطلاعاتی و نظام آموزشی است. از میان این عوامل عامل سیاسی و فرهنگی و نظام آموزشی دانشگاه نسبت به سایر عوامل شاید پرتکرارتر باشد که گرایش‌های سیاسی دانشگاه و دانشجویان آن‌ها را از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی اجتناب می‌دهد یا به نوعی سیاست‌زدگی را در آن‌ها ایجاد کند و نسبت به اطلاعات اجتماعی داخلی بی‌اعتمادی به وجود آورد و آن‌ها را به طور کل از این نوع اطلاعات برحذر دارد. نظام آموزشی نیز از عوامل مهم در مصاحبه دانشجویان بود که نوعی آموزش تک بعدی درسی، بی‌توجهی یا کم‌اهمیت بودن اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان را تداعی می‌کند. بهی مهر و منصوریان (۱۳۹۷) مداخله‌گری بستر اطلاعات در حوزه اجتناب به ترجیح نوع و شکل خاص اطلاعات و همچنین عدم آشنایی با پایگاه‌ها اشاره می‌کنند. همچنین مطالعه گلمن، هاگمن و لوونشتاین، (۲۰۱۷) از عوامل سیاسی به سوگیری و تفسیر جانبدارانه اطلاعات می‌پردازند.

درخصوص عوامل فرهنگی و اجتماعی که فرهنگ خانواده و دوستان از زیر مقوله‌های آن است پژوهش هانگ^۲ (۲۰۱۸) مؤید یافته‌های پژوهش حاضر در این زیرمقوله است. عوامل محیطی دانشگاه شامل محیط

1. Betiang

2. Huang

آموزشی و دانشجویی یکی از عوامل مهم اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان است. گلمن و لوونشتاین (۲۰۱۷) نیز به علل درونی و بیرونی اجتناب در تأیید علل داخلی و خارجی مطالعه حاضر اشاره کرده‌اند. در مطالعه نادریبگی و اسفندیاری مقدم (۱۴۰۱) نیز به قوانین و مقررات اجتماعی به عنوان یکی از علل شرایط مداخله‌گر اشاره می‌شود.

نظام اطلاعاتی و نظام آموزشی از دیگر علل مهم مداخله‌گر اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان به حساب می‌آید و متغیرهایی از جمله سانسور اطلاعات، ارائه کامل واقعیت و قوانین نشر از عمده زیرمقوله‌های نظام اطلاعاتی است. همچنین، از زیرمقوله‌های نظام آموزشی اهداف آموزشی ناقص دانشگاه، سیستم آموزشی غلط، تخریب ارزش اطلاعات فرهنگی و اجتماعی و مشکل تحصیل بدون رشد جامع مؤثر در اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی است که از مهمترین عوامل اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دانشجویان محسوب می‌شود. این مطلب با نتایج مطالعه نادریبگی و اسفندیاری مقدم (۱۴۰۱) که به عامل نظام آموزشی دانشگاه به عنوان شرایط مداخله‌گر اجتناب اشاره کرده و اساتید و عدم به کارگیری شیوه تدریس مسئله محور را از عوامل مؤثر در بی‌اشتهایی اطلاعات عنوان می‌کند همسو است ولی نتایج مطالعه نادریبگی و اسفندیاری مقدم (۱۴۰۱) بر خلاف مطالعه حاضر نظام اطلاعاتی را از عوامل زمینه‌ای معرفی می‌کند.

پژوهش کریم، ویدن و هاینستروم (۲۰۱۹) در تأیید یافته‌های این پژوهش عدم خودکارآمدی آموزش را از علل اجتناب می‌داند و راهکار را اصلاح آموزش عالی معرفی می‌کند.

رضوی و رحیمی دوست (۱۳۸۷) معتقدند که به طور کلی دانشگاه تاحدودی در افزایش سطح کتابخوانی نقش داشته است ولی بنا بر عقیده دانشجویان برنامه‌های درسی، کتابخانه‌های دانشگاهی و کارکنان به عنوان بخشی از نظام آموزشی آن گونه که شایسته است دانشجویان را به سمت مطالعه کتاب سوق نداده است.

از دیگر متغیرهای مهم شرایط مداخله‌گر اجتناب از اطلاعات فرهنگی اجتماعی، نگرش و رویکرد دانشگاه است. بی‌تأثیری مطالعه و شناخت منابع فرهنگی و اجتماعی در ارتقاء و جذب اساتید، ارتقاء مقطع دانشجویان، عدم آموزش منابع فرهنگی و اجتماعی، عدم تشویق استفاده از منابع و نگرش تک بعدی آموزشی دانشگاه از زیرمقوله‌های مربوط به شرایط مداخله‌گر است. این یافته‌ها در مواردی مشابه با شرایط مداخله‌گر در پژوهش نادریبگی و اسفندیاری مقدم (۱۴۰۱) است که از آن عوامل شیوه ارتقاء اساتید، برنامه آموزشی، ارزشیابی دانشجویان و کم‌توجهی به آموزش مهارت‌ها را می‌توان نام برد.

مطابق یافته‌های مطالعه از شرایط زمینه‌ای که باعث اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان شده است؛ شناخت زمینه‌ای اطلاعات و خود دانشجو، ماهیت و ویژگی اطلاعات و منابع اطلاعاتی، مدل‌ها و سیاست‌های اطلاعاتی و هزینه کرد برای اطلاعات از جمله شرایط زمینه‌ای است. این عوامل زمینه‌ساز

که عموماً به اطلاعات و مباحث اطلاعاتی مرتبط است، اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی را در میان دانشجویان گسترش می‌دهد. پژوهش بهی مهر و منصوریان (۱۳۹۷) در زمینه شناخت زمینه‌های اطلاعات و شناخت زمینه‌های فرد که به دو مورد ناهماهنگی شناختی و پیش‌زمینه اطلاعاتی مانند احساس برتری مقالات لاتین اشاره می‌کند با پژوهش حاضر همسو است. بیگدلی، رجبی و نصیری (۱۳۹۴) نیز زمینه تخصصی و هراس از ناشناخته‌ها و احساس منفی خودپنداره را از عوامل اجتناب اطلاعات معرفی می‌کنند.

یکی از علل زمینه‌های اجتناب، عامل محیط زیست اطلاعاتی و گلخانه‌ای اطلاعات است که به نوعی دیگر در نتایج پژوهش سلیمی فر و جمالی مهموئی (۱۳۹۵) نیز به این مورد اشاره شده است. آن‌ها از قول هافستد و مینکوف منابع برنامه‌های ذهنی فرد را حاصل محیط اجتماعی و تجارب زندگی او می‌دانند و می‌گویند رفتار اطلاعاتی فرد به محیط زیست فرهنگی فرد بستگی دارد. عامل زمینه‌ای ماهیت و ویژگی اطلاعات و منبع اطلاعاتی از عوامل مهم زمینه‌های اجتناب است و از دو جنبه می‌توان آن را مورد نظر داشت، یکی از ماهیت فنی اطلاعات و دیگر از ماهیت موضوعی اطلاعات که بنیان این پژوهش را می‌توان همین ماهیت موضوعی اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در مقابل اطلاعات تخصصی یا علمی دانست. شاید یکی از بیشترین زیرمقوله‌ها به این عامل مربوط می‌شود مانند: اطلاعات تکراری و اطلاعات سالاری تک بعدی، آلودگی اطلاعات، کیفیت اطلاعات، اعتبار و ماهیت اطلاعات، تناقض و سرعت انتقال و عدم اقبال به اطلاعات فکری و عقلی و اقبال به اطلاعات غریزی و احساسی؛ در خصوص ماهیت منبع هم می‌توان به ضعف منابع فرهنگی و اجتماعی، موتور جستجو و هوش مصنوعی، سختی منبع و تفاخر به منابع خارجی، سختی از منابع سنتی و سهولت منابع دیجیتال اینترنتی و فضای مجازی که از علل اجتناب منبع به حساب می‌آید اشاره کرد (نادریبگی و اسفندیاری مقدم، ۱۴۰۱).

گلمن و دیگران (۲۰۲۱) در تأیید علل زمینه‌ای ماهیت و ویژگی اطلاعات با زیرمقوله عدم اقبال به اطلاعات فکری و عقلی و اقبال به اطلاعات غریزی این پژوهش می‌گویند: مردم همچنین به دنبال اطلاعاتی مانند شایعات مربوط به افراد مشهور هستند که برای تصمیم‌گیری سودی ندارد (گلمن، لوونشتاین، مولنار و ساکاردو، ۲۰۲۱). احمدی، حاتمی و رنگرز (۱۳۹۸) نیز در مطالعه خود از قول وولی و ریزن عنوان می‌کنند که مردم به این علت از اطلاعات فرار می‌کنند که هشیارانه یا ناهشیارانه می‌فهمند که اطلاعات بیشتر می‌تواند جلوی تصمیم‌های احساسی آن‌ها را بگیرد و آنان را به سمت تصمیم‌های عقلانی ببرد (احمدی، حاتمی و رنگرز، ۱۳۹۸). هانگ (۲۰۱۸) نیز در نتایج همسو به عامل اعتبار منبع اشاره دارد. همچنین، سوینی و دیگران (۲۰۱۰) در تأیید این مطالعه به ناخوشایندی اطلاعات و سهولت در به دست آوردن اطلاعات اشاره می‌کنند (سوینی، ملنیک، میلر و شیرد، ۲۰۱۰). پژوهش‌های فوئرتس هم به اضافه‌بار اطلاعاتی و ناخوشایندی و سختی اطلاعات تأکید دارد که در تأیید یافته‌های این پژوهش است (فوئرتس، خوزه، نم سینگ، روبیو و دی گوزمان، ۲۰۱۹).

بهی مهر و منصوریان (۱۳۹۷) نیز در خصوص علل زمینه‌ای اجتناب ماهیت اطلاعات و منبع عواملی همچون زبان انگلیسی، اجتناب چاپی در مقابل آنلاین، اجتناب از مقالات فارسی، ترجیح نوع و شکل خاص اطلاعات، اجتناب از پایگاه‌های ناآشنا، اجتناب از کتابخانه، تصویری بودن و تازه بودن اطلاعات، بار منفی اطلاعات، قالب و شکل اطلاعات را ذکر می‌کنند.

در خصوص عامل زمینه‌ای دیگر اجتناب، یعنی مدل‌ها و سیاست‌های اطلاعاتی، باید گفت که آن‌ها نیز نقش به‌سزایی در اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی دارند که نادریگی و اسفندیاری مقدم (۱۴۰۱) در مطالعه خود تحت عنوان معماری اطلاعات از آن یاد کرده است. آن‌ها همچنین به فقدان کتابداران حرفه‌ای به عنوان مانعی در اطلاع‌یابی اشاره می‌کنند.

از دیگر مطالعاتی که در تأیید یافته‌های این پژوهش می‌توان به آن‌ها اشاره کرد، پژوهش نادریگی و دیگران (۱۳۹۸) است که نظام‌های اطلاعاتی معیوب و ناکافی را از علل زمینه‌ای برشمرده است (نادریگی، اسفندیاری مقدم، زارعی و بیات، ۱۳۹۸).

آخرین عامل شرایط زمینه‌ای اجتناب اطلاعات فرهنگی عامل هزینه‌کرد برای اطلاعات است که در تأیید این عامل می‌توان به پژوهش‌های فوئرتس و دیگران (۲۰۱۹) اشاره کرد که از آن با عنوان عامل پرهزینه بودن یاد کرده‌اند (فوئرتس، خوزه، نم‌سینگ، روبیو و دی‌گوزمان^۱، ۲۰۱۹). هیوستین (۲۰۰۹) هم به هزینه بیشتر از سود اطلاعات به عنوان عامل اجتناب اشاره کرده است.

راهبردها از دیگر یافته‌های این پژوهش است. نادریگی به نقل از اشتراوس و کوربین در تعریف راهبرد می‌گوید چگونگی مدیریت توسط افراد در مواجهه با مسائل در واقع کنش‌هایی است که برای حل یک مسئله با نیل به اهداف انجام می‌گیرد. از جمله یافته‌های این مطالعه اقبال به اطلاعات فکری و عقلی (اطلاعات علمی و فرهنگی) و عدم اقبال به اطلاعات غریزی و احساسی دانشجویان، توجه به رشد جامع و جلوگیری از پرورش تک بعدی درسی دانشجویان، افزایش تحلیل جامع از وضعیت خود و کشور و رشد فرهنگی و اجتماعی دانشجویان و خودباوری فرهنگی و عدم گرایش به فرهنگ بیگانه را می‌توان از راهبردهای اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان عنوان کرد. این راهبردها در مقایسه با راهبردهای نادریگی و اسفندیاری مقدم (۱۴۰۱) متفاوت است و شاید بتوان علت آن را بیشتر در ماهیت اطلاعات مورد مطالعه دانست که اطلاعات مورد نظر نادریگی و اسفندیاری مقدم (۱۴۰۱) بیشتر به اطلاعات علمی معطوف بوده است ولی اطلاعات این مطالعه ماهیت فرهنگی و اجتماعی دارد. از راهبردهای مؤثرتر در رفع اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی افزایش اقبال به اطلاعات فکری و عقلی در میان دانشجویان است که هر چه تفکر و رشد عقلی دانشجویان بالا رود

متوجه اهمیت بیشتر اطلاعات فرهنگی و اجتماعی می‌شوند و لزوم آن را در زندگی بیشتر درک خواهند کرد. همچنین می‌توان عامل مهم دیگر را توجه به رشد جامع در مقابل رشد تک بعدی و ایجاد خودباوری فرهنگی با راهکارهای علمی دانست که در خصوص خودباوری و آثار مخرب خودباختگی فرهنگی از دیرباز در ادبیات کشور مطالعات زیادی به وجود آمده است.

آخرین قسمت الگوی اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی حاصل از یافته‌های مصاحبه‌ها شامل پیامدهای این اجتناب است که به بیش از بیست پیامد و اثر اصلی حاصل از اجتناب دست یافته است. این پیامدها شامل آسیب‌های فردی، اجتماعی و غیره است که با توجه به این پیامدها ضرورت توجه به بحث اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی و راهکارهای لازم جهت رفع این آسیب درک خواهد شد. از جمله پیامدهای حاصل از مصاحبه‌ها می‌توان به آسیب‌های متعدد اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، اخلاقی علمی، فردی و همچنین ایجاد تعارض‌های حاصل از کمبود اطلاعات اجتماعی و فرهنگی چه در فرد و چه در جامعه اشاره کرد. یکی دیگر از آسیب‌های مهم این اجتناب، استثمار و استفاده از نخبگان جامعه است که شاید به دلیل عدم تعمیق و غنای فرهنگی و عقیدتی که در غالب پدیده مهاجرت نخبگان اتفاق می‌افتد باشد. مؤید این مطلب می‌توان به مطالعه فیروزی سوره و دیگران (۱۳۹۹) اشاره کرد که علت اصلی مهاجرت دانشگاهیان را نگرش منفی سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن‌ها می‌داند (فیروزی سوره، نجاتی حسینی، موسوی و امیر مظاهری، ۱۳۹۹). در مطالعه دیگری نیز در مقایسه دو عامل اقتصادی و اجتماعی، عامل اول، عامل اجتماعی عنوان می‌شود (حسینی، صبوری خسروشاهی و معدنی، ۱۳۹۹). همسو با مطالعه حاضر در خصوص دیگر پیامدهای ذکر شده می‌توان به مطالعه نادریگی و اسفندیاری مقدم (۱۴۰۱) اشاره کرد که آثار زیان‌بار اجتماعی، علمی و اقتصادی و آسیب‌های فردی را در غالب کاهش روحیه علمی بیان کرده است.

نتیجه‌گیری

با توجه به نوظهور بودن پدیده اجتناب از اطلاعات که در داخل کشور ادبیات زیادی در این خصوص انجام نشده است و با رصد اطلاعات داخلی موجود شاید بتوان در حد انگشتان دست کارهای مطالعاتی داخلی را پیدا کرد و در خارج از کشور نیز بیشتر اجتناب از اطلاعات در حوزه علوم پزشکی و اطلاعات سیاسی و اطلاعات اقتصادی (داده‌های تبلیغاتی کالاهای تولید) کار شده است؛ شاید بتوان این مطالعه را اولین مطالعه جامع در حوزه اطلاعات فرهنگی و اجتماعی به حساب آورد. بنابراین، این کمبود باعث می‌شود نتوان مقایسه و ارزیابی مناسبی از نتایج این پژوهش با سایر متون داشت.

با توجه به داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها، از علل اصلی اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی که در میان دانشجویان وجود دارد؛ می‌توان از تفکر عدم کاربرد این اطلاعات در زندگی یا عدم احساس نیاز در فرد نام برد. از عوامل دیگر ناهماهنگی شناختی، نظام فکری و جهان‌بینی است که تکرار بیشتری در مصاحبه‌های دانشجویان داشت. برای رفع این عوامل باید فرایندی جهت تغییر تفکر و نگرش دانشجویان برای ایجاد احساس نیاز درونی به این اطلاعات و تبیین کاربرد این اطلاعات در زندگی دانشجویان ایجاد کرد.

در خصوص علل روانی اجتناب از اطلاعات دو عامل اینرسی رفتاری و احساس حقارت از عوامل منحصر به فرد در این پژوهش به حساب می‌آید. می‌توان با تبیین برتری‌های اطلاعات فرهنگی و اجتماعی کشور باعث خودباوری در این زمینه شد و این دو عامل اجتناب را در میان دانشجویان کمرنگ کرد. مهارت‌های تفکر انتقادی، سواد اطلاعات فرهنگی، مهارت ریسک‌پذیری و مهارت مطالعه جامع در کنار سایر مهارت‌ها اگر در نظام آموزشی برای دانشجویان قرار گیرد، شاید بتواند باعث کاهش این اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی شود.

از دیگر علل مستقیم مؤثر بر اجتناب از اطلاعات دانشجویان در حوزه فرهنگی و اجتماعی می‌توان به علل فرهنگی و اجتماعی در داخل و همچنین عوامل مهاجم در مقابل اشاره کرد که این عوامل از علل ریشه‌ای که نیاز به سیاست‌های کلان دانشگاه جهت رفع این اجتناب داشته باشد به حساب می‌آید. این سیاست‌های کلان علاوه بر تعدیل ارزش‌های حاکم بر جامعه و سبک زندگی دانشجویان باید بتواند بر مؤلفه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی دانشجویان در خصوص اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی تأثیر داشته باشد و با اساتید بی‌توجه به اطلاعات فرهنگی و همچنین هجمه تفکر غربگرایی جبهه مقابل که مجهز به ابزار رسانه در این جبهه هستند، مقابله داشته باشد و برای این مهم برنامه مدونی تعریف نماید.

همچنین، عامل نظام آموزشی تک بعدی دانشگاه از یک سو و از سوی دیگر هجمه فرهنگی بیگانه و تأثیر رسانه‌های پر قدرت بیگانه و با وجود عدم رشد اطلاعات و نظام اطلاعاتی در حوزه فرهنگی و اجتماعی باعث بی‌انگیزگی و اجتناب از خیل عظیمی از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی داخلی در میان دانشجویان شده است. جهت جلوگیری و کاهش آسیب‌های فراوان این پدیده بایستی به موارد ذیل توجه کرد و در خصوص آن‌ها فرایندهای علمی و کاربردی تعریف کرد:

با توجه به الگوی حاصله در خصوص اجتناب از اطلاعات فرهنگی، توجه به شرایط علی شامل علل شناختی، روانی، مهارتی، علل فرهنگی اجتماعی و علل مهاجم، برای هر کدام از این عوامل تمهیدات لازم برای رفع این علل اندیشیده شود و با توجه به علل مداخله‌گر و زمینه‌ای پیامدها و آثار مخرب این پدیده را به حداقل ممکن رساند.

تبیین ارزش اطلاعات فرهنگی اجتماعی و اهمیت اطلاعات فکری و عقلی در مقابل هجوم زیاد اطلاعات غریزی که در شبکه‌های اجتماعی و اینترنت به سوی دانشجویان گسیل شده است.

ایجاد احساس نیاز و کاربردی کردن اطلاعات اجتماعی و فرهنگی در بخش‌های مختلف زندگی دانشجویان اجتناب از این نوع اطلاعات را در میان دانشجویان کاهش می‌دهد.

اصلاح نظام آموزشی و توجه به رشد جامع و اصلاح رشد و پرورش تک بعدی در نظام آموزشی دانشگاه‌های کشور با الزامی کردن مصرف داده‌های فرهنگی و اجتماعی در میان دانشجویان و اساتید.

ارتقاء کیفی تولید اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در دو قالب محتوایی و بستر اطلاعات متناسب با پیشرفت‌های نظام‌های اطلاعاتی صورت گیرد.

ایجاد تغییر در اینرسی رفتاری و بافت محیط زیست اطلاعاتی (خانواده، جامعه و دانشگاه) دانشجویان باعث غلبه بر ناهماهنگی شناختی شده که اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی را کاهش می‌دهد.

اطلاعات عامل تصمیم‌گیری بهتر و صحیح‌تر است و اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی آسیب‌های فراوانی در سطح فردی و اجتماعی وارد می‌نماید. به طور مثال، در حوزه علل سیاسی اجتناب یکی از مشکلات عمده به دلیل قطب‌بندی سیاسی یا بی‌تفاوتی سیاسی دانشجویان باعث می‌شود انتخاب درستی در تعیین سرنوشت کشور نداشته و افرادی را برای مدیریت کلان کشور انتخاب کنند که نسبت به اطلاعات منفی گذشته و مدیریتی ضعیف آن‌ها اجتناب داشته باشند.

اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی کشور در کنار تهاجم فرهنگی در میان دانشجویان عامل خودباختگی و خودتحقیری در مقابل کشورهای بیگانه است و معضلاتی از جمله مهاجرت نخبگان و استثمار آن‌ها توسط بیگانگان را باعث خواهد شد.

پیشنادهایی برای انجام پژوهش‌های آتی

با توجه به جدید بودن پژوهش در خصوص رفتار اطلاعاتی اجتناب از اطلاعات به خصوص در حوزه اطلاعات فرهنگی و اجتماعی و نبود مطالعات کافی در این زمینه توصیه می‌شود بر مبنای این الگو، پژوهش‌های وسیعی را می‌توان در زمینه‌های مختلف این رفتار اطلاعاتی از جمله انواع رفتار اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی، تأثیرات ماهیت اطلاعات فرهنگی و اجتماعی در رفتار اجتناب از اطلاعات، روش‌های کاربردی در خصوص رفع رفتار اجتناب از اطلاعات فرهنگی و اجتماعی، علل روان‌شناسی اجتناب از اطلاعات فرهنگی انجام داد.

از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه پیام نور مرکز مشهد به خاطر حمایت معنوی همکاری در اجرای پژوهش حاضر سپاسگزاری می‌شود.

منابع

- ابراهیمی، قربان علی؛ جانعلیزاده چوب بستی، حیدر؛ بولاغی، مهدی (۱۳۹۶). بررسی جامعه شناختی تأثیر سرمایه فرهنگی بر سبک زندگی دینی دانشجویان (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه مازندران). *جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی*، ۴(۱۰)، ۱۱۳-۱۳۸.
- احمدی، ابراهیم؛ حاتمی، حجت؛ رنگرز، ابراهیم (۱۳۹۸). اطلاعات گریزی: راهبردی برای آسان‌سازی تصمیم‌های احساسی. *نشریه روان‌شناسی شناختی*، ۷(۳)، ۲۶-۳۹.
- اطرح، زهرا؛ زارع فراشبندی، فیروزه؛ رستگاری، فاطمه (۱۴۰۱). رابطه تیپ‌های شخصیتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با رفتار اطلاع‌یابی سلامت آنان بر اساس مدل میلر. *پی‌اورد سلامت*، ۱۶(۲)، ۱۲۳-۱۳۱.
- بابایی فرد، اسدالله (۱۳۸۹). توسعه فرهنگی و توسعه اجتماعی در ایران. *فصلنامه رفاه اجتماعی*، ۱۰(۳۷)، ۷-۵۶.
- بهی مهر، سارا؛ منصوریان، یزدان (۱۳۹۷). نقش سوگیری‌های شناختی در رفتار اطلاعاتی علمی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه خوارزمی. *مجله تعامل انسان و اطلاعات*، ۵(۱)، ۱-۱۶.
- بیگدلی، زاهد؛ رجبی، غلامرضا؛ نصیری، ماریا (۱۳۹۴). بررسی تحلیل عامل تأییدی مقیاس سنجش رفتار اطلاعاتی دانشجویان دوره دکتری دانشگاه‌های استان خوزستان. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۸(۳)، ۵۳-۸۰.
- بیسجودی، محمد کاظم؛ نایینی، علی محمد (۱۳۹۵). الگوی برآورد اطلاعات راهبردی مبتنی بر فرهنگ اجتماعی. *نشریه پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی*، ۶(۱۴)، ۱۰۵-۱۳۷.
- ترابی، مهسا؛ میرزاییگی، مهدیه (۱۴۰۰). آسیب‌شناسی قبول اقدامات پیشگیرانه کووید ۱۹ در ایران: نقش پریشانی اطلاعاتی و اجتناب از اطلاعات. *مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات (مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات)*، ۳۲(۳)، ۳-۲۲.
- جلالت، شبنم؛ قلی پور سلیمانی، علی (۱۳۹۸). تأثیر سبک زندگی الکترونیک بر اجتناب از تبلیغات اینترنتی با تبیین نقش تعدیلگری تجربه منفی و ازدحام تبلیغات. *مدیریت بازرگانی*، ۱۱(۲)، ۳۴۱-۳۵۶.
- جلالی، بهناز؛ قیاسی، میترا؛ طهماسبی لیمونی، صفیه (۱۳۹۸). رفتار اطلاع‌یابی زندگی روزمره کردهای کرمانشاه در شبکه‌های مجازی: رویکرد اکتشافی. *مجله تعامل انسان و اطلاعات*، ۶(۴)، ۱۳-۲۵.
- حسینی، سیدخلیل؛ صبوری خسرو شاهی حبیب؛ معدنی، سعید (۱۴۰۰). تأثیر مؤلفه‌های اقتصادی و اجتماعی بر گرایش نخبگان فرهنگی در مهاجرت به کشورهای توسعه یافته. *نشریه تغییرات اجتماعی - فرهنگی*، ۱۸(۱)، ۴۰-۵۲.
- راجی، سیدمحمدحسین؛ خاتمی، سیدمحمدرضا (۱۴۰۲). *صعود چهل ساله، مروری بر دستاوردهای چهل ساله انقلاب اسلامی ایران بر اساس آمارهای بین‌المللی*. مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی
- رضایی، اکبر؛ خلیل زاده، احد (۱۳۸۸). رابطه بین هوش اجتماعی مدیران با رضایت شغلی معلمان مدارس. *آموزش و ارزشیابی*، ۲(۷)، ۱۴۵-۱۲۱.
- رضوی، سیدعباس؛ رحیمی دوست، غلامحسین (۱۳۸۶). نقش دانشگاه در افزایش میزان مطالعه کتاب از دیدگاه دانشجویان. *روان‌شناسی تربیتی (روان‌شناسی و علوم تربیتی)*، ۲(۷)، ۴۹-۷۱.
- روستا، احمد؛ ابوالفضل، سیدابوالفضل؛ قربانی، حسن (۱۳۸۸). بررسی نقش تعدیل‌کننده عدم اعتماد به اجتناب از تبلیغات اینترنتی. *مدیریت فناوری اطلاعات*، ۱(۲)، ۵۱-۶۶.

- سلیمی فر، ژاله؛ جمالی مهمویی، حمیدرضا (۱۳۹۵). مروری بر تأثیر فرهنگ به عنوان یک عامل بافتی بر رفتار اطلاعاتی. *پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی (مطالعات تربیتی و روان‌شناسی)*، (۲)۶، ۴۱-۶۰.
- سلماسی زاده، محمد؛ نصیرآوا، یاختی خانم (۱۳۹۲). بازشناسی یک منبع دست اول برای تاریخ اجتماعی ایران (نسخه خطی دفتر مفصل لوای ارومیه و خلخال). *فصلنامه گنجینه اسناد*، ۲۳(۹۰)، ۶-۲۱.
- سلیمانی، سفر (۱۳۸۷). فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی مساجد در تاجیکستان. *رودکی. پژوهش‌های زبانی و ادبی در آسیای مرکزی*، (۱۹)۹، ۳۱-۴۶.
- صافی اصفهانی، محمد وحید؛ بشیر، حسن (۱۴۰۰). تحلیل گفتمان رهبران انقلاب اسلامی ایران در حوزه مصرف فرهنگی. *نشریه مطالعات راهبردی بسیج*، ۲۳(۸۹)، ۱۲۷-۱۶۸.
- صفائی موحد، سعید (۱۳۹۶). زیر پوست دانشگاه: واکاوی پدیده استثمار آکادمیک در نظام آموزش عالی ایران. *دوفصلنامه مطالعات برنامه درسی آموزش عالی*، ۸(۱۵)، ۷-۳۴.
- ضیایی، ثریا (۱۳۹۸). بررسی وضعیت مطالعه غیر درسی در مدارس علمیه خواهران مشهد. *پژوهش‌های کتابخانه‌های دیجیتال و هوشمند*، (۱)۶، ۸۱-۸۸.
- فیروزی سوره، راضیه؛ نجاتی حسینی، سید محمود؛ موسوی، یعقوب؛ امیر مظاهری، مسعود (۱۳۹۹). تحلیل اجتماعی تمایل به مهاجرت دانشجویان: مطالعه موردی دانشجویان تحصیلات تکمیلی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی تهران. *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*، (۱)۶، ۱۳۲-۱۴۳.
- قنبری قوزیکلی، محمد؛ قوچانی، محبوبه؛ امینی تبوک، فهیم؛ نوروز، پرویز؛ دهقانزاده ریحانی، رضا؛ اصلانی، حسن (۱۳۹۳). بررسی میزان آگاهی و عملکرد متصدیان مراکز تهیه، توزیع و مصرف کنندگان مواد غذایی شهرستان بستان آباد در مورد برچسب‌های مواد غذایی. *نشریه بهداشت مواد غذایی*، (۲)۴، ۲۷-۳۸.
- کلهری، ناصر (۱۳۹۱). تحلیل دیدگاه‌های راهبردی دفاعی مقام معظم رهبری پیرامون نقش رسانه‌های همگانی و اطلاع‌رسانی در دفاع و امنیت ملی. *همایش ملی تبیین اندیشه دفاعی امام خامنه‌ای*، (۴)۱۰، ۳۱۵-۳۳۷.
- کوشا، کیوان (۱۳۸۰). اینترنت در خدمت توسعه فرهنگی. *نشریه مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، (۲)۱۲، ۱۰۴-۱۲۲.
- کیانی، محمدرضا؛ دینانی، محمدحسین؛ فتاحی، رحمت اله (۱۳۹۲). رویکردی شناختی به استفاده نکردن اجباری از اطلاعات مفهومی نو در ساختار کلاسیک. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، (۱)۱۶، ۹-۴۰.
- کیانی، محمدرضا؛ دینانی، محمدحسین؛ فتاحی، رحمت اله (۱۳۹۴). آزمون الگوی روابط میان عدم استفاده اجباری (فراشناختی) اطلاعات و عدم تحمل بلا تکلیفی. *پژوهش نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، (۱)۵، ۷۷-۱۰۰.
- نادربیگی، فرحناز؛ اسفندیاری مقدم، علیرضا (۱۴۰۰). مورد پژوهی اجتناب از اطلاعات در دانشجویان پزشکی. *پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، (۱)۱۱، ۱۹۸-۲۱۹.
- نادربیگی، فرحناز؛ اسفندیاری مقدم، علیرضا (۱۴۰۱). طراحی الگوی نظری بی‌اشتهایی اطلاعاتی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی همدان با استفاده از نظریه داده بنیاد. *اطلاع‌رسانی پزشکی نوین*، (۳)۸، ۲۹۴-۳۰۵.
- نادربیگی، فرحناز؛ اسفندیاری مقدم، علیرضا؛ زارعی، عاطفه؛ بیات، بهروز (۱۳۹۸). اجتناب از اطلاعات در آینه متون: یک مرور نظام‌مند. *مجله تعامل انسان و اطلاعات*، (۴)۶، ۱-۱۲.

نوکاریزی، محسن؛ نارمنجی، مهدی؛ دهقانی، کلثوم (۱۳۹۳). ارتباط بین سرمایه فرهنگی والدین و میزان استفاده فرزندان از مواد کتابخانه‌ای کتابخانه‌های عمومی استان خراسان جنوبی. *نشریه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۰(۷۷)، ۳۴۹-۳۷۰.

References

- Ahmadi, E., Hatami, H., & Rangraz, E. (2019). Information Avoidance: A Strategy to Facilitate Emotional Decision Making. *Journal of Cognitive Psychology*, 7(3), 26-39. (in Persian)
- Babaeifard, A. (2010). Cultural Development and Social Development in Iran. *Social Welfare Quarterly*, 10(37), 7-56. (in Persian)
- Behimehr, S., & Mansourian, Y. (2018). The Role of Cognitive Biases in scientific information behavior of postgraduate students in Kharazmi University. *Human Information Interaction*, 5(1), 1-16. (in Persian)
- Betieng, L. (2009). Communicating environmental issues to post-modern urban audiences through popular arts. *Creative Artist: A Journal of Theatre and Media Studies*, 3(1).
- Bigdeli, Z., Rajabi, G., & Nasiri, M. (2015). Confirmatory Factor Analysis of the Measurement Scale of Information Behavior of Ph.D. Students in Khuzestan Province Universities. *Library and Information Science*, 18(3), 53-80. (in Persian)
- Bisjerdi, M. (2017). The model of estimating strategic intelligence based on social culture. *Journal of Cultural Guardianship of The Islamic Revolution*, 6(14), 105-137. (in Persian)
- Blajer-Gołębiewska, A., Wach, D., & Kos, M. (2018). Financial risk information avoidance. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 31, 521-536.
- Cheng, X., Zhang, S., & Yang, B. (2024). How emotions affect the outcomes of information overload: information avoidance or information consumption? *Internet Research*, ahead-of-print(ahead-of-print). doi:10.1108/INTR-05-2023-0390
- Dai, B., Ali, A., & Wang, H. (2020). Exploring information avoidance intention of social media users: A cognition-affect-conation perspective. *Internet Research*, 30(5), 1455-1478.
- De Nooy, J., & Hanna, B. E. (2003). Cultural information gathering by Australian students in France. *Language and Intercultural Communication*, 3(1), 64-80.
- Deline, M. B., & Kahlor, L. (2019). Planned Risk Information Avoidance: A Proposed Theoretical Model. *Communication Theory*, 29. doi:10.1093/ct/qty035
- Deng, S. L., Nolte, J., & Löckenhoff, C. E. (2023). Information Avoidance in Consumer Choice: Do Avoidance Tendencies and Motives Vary by Age? *Exp Aging Res*, 49(2), 112-129. doi:10.1080/0361073x.2022.2051967
- Ebrahimi, G., Choobbasti, H. J., & Boolaghi, M. (2018). Sociological study about the impact of cultural capital on religious lifestyle (Case study: University of Mazandaran's students. *Journal of Sociology of Social Institutions*, 4(10), 113-138. (in Persian)
- Firozysoreh, R., Nejatihosein, M., Mousavi, Y., & Amirmazaheri, M. (2020). Social analysis of the tendency of academics to migrate: Case study of graduate students of Science and Research Branch of Islamic Azad University of Tehran. *Journal of Sociology of Education*, 6(1), 132-143. (in Persian)

- Fuertes, M., Jose, B., Nem Singh, M. A., Rubio, P., & de Guzman, A. (2019). The moderating effects of information overload and academic procrastination on the information avoidance behavior among Filipino undergraduate thesis writers. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52, 096100061987160. doi:10.1177/0961000619871608
- Ghanbari, G. M., Ghochani, M., Tabok, F., Nowruz, P., Reihani, R., & Aslani, H. (2016). Assessing knowledge and practice of food producers, retailers and consumers of food labels in Bostanabad. *Food Hygiene Journal*, 4(2), 27-38. (in Persian)
- Golman, R., Hagmann, D., & Loewenstein, G. (2017). Information Avoidance. *Journal of Economic Literature*, 55(1), 96-135. doi:10.1257/jel.20151245
- Golman, R., Loewenstein, G., Molnar, A., & Saccardo, S. (2021). The Demand for, and Avoidance of, Information. *SSRN Electronic Journal*. doi:10.2139/ssrn.2149362
- Grossman, Z., & Van Der Weele, J. J. (2017). Self-image and willful ignorance in social decisions. *Journal of the European Economic Association*, 15(1), 173-217.
- Heinström, J., Nikou, S., & Sormunen, E. (2022). Avoiding negative information as a strategy for emotion regulation. *Information Research*, 27, isic2229.
- Hosseini, S. K., Khosroshahi, H. S., & Maadani, S. (2021). The impact of economy and social variables on elites cultural tendency on migration to developed countries. *Journal of Socio - Cultural Changes*, 18(1), 40-52. (in Persian)
- Houston, R. D. (2009). *A model of compelled nonuse of information*. The University of Texas at Austin.
- Huang, S. C. (2018). Social Information Avoidance: When, why, and how it is Costly in Goal Pursuit. *Journal of Marketing Research*, 55(3), 382-395. doi:10.1509/jmr.16.0268
- Jalalat, S., & Soleimani, A. G. (2019). The Impact of IT-Based Lifestyle on the Avoidance of Internet Advertising through Explaining the Moderating Role of Negative Experience and Advertisement Congestion. *Quarterly Journal of Business Management*, 11(40), 341-356. (in Persian)
- Jalalie, B., Ghiasi, M., & Lmoni, S. T. (2020). Information-seeking behavior of the everyday life of Kermanshah Kurds in social networks: an exploratory approach. *Human Information Interaction*, 6(4), 13-25. (in Persian)
- Jia, C., & Li, P. (2024). Generation Z's Health Information Avoidance Behavior: Insights From Focus Group Discussions. *J Med Internet Res*, 26, e54107. doi:10.2196/54107
- Kalhari, N. (2011). Analysis of the defense strategic views of the Supreme Leader regarding the role of mass media and information in national defense and security. *National conference on the explanation of Imam Khamenei's defense thought*, 10(4), 315-337. (in Persian)
- Karim, M., Widén, G., & Heinström, J. (2019). Influence of demographics and information literacy self-efficacy on information avoidance propensity among youth. *Inf. Res.*, 24.
- Kiani, M. R., Dayani, M. H., & Fattahi, R. (2013). Abstracts of the Articles Cognitive approach to Compelled Non-use of Information: A New concept in the classical context. *Library and Information Science*, 16(1), 9-40. (in Persian)

- Kiani, M. R., Hosseindaiani, M., & Fattahi, R. (2015). The Analysis and Model Testing of the Relations between Compelled Cognitive Non-use of Information with the Intolerance of Uncertainty. *Library and Information Science Research*, 5(1), 77-100. (in Persian)
- Kousha, K. (2001). Internet and Cultural Development: A Survey on Iran's Cultural Information on Web. *Librarianship and Information Organization Studies*, 12(2), 104-122. (in Persian)
- Link, E. (2021). Information avoidance during health crises: Predictors of avoiding information about the COVID-19 pandemic among german news consumers. *Information Processing & Management*, 58(6), 102714. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ipm.2021.102714>
- Liu, K., & Chen, M. (2024). Disentangling the Effects of Cognitive, Affective, and Sociocultural Factors on Risk Information Avoidance: A Meta-Analysis. *Communication Research*, 00936502241246513. doi:10.1177/00936502241246513
- Lu, Q., Link, E., Baumann, E., & Schulz, P. J. (2024). Linking patient-centered communication with cancer information avoidance: The mediating roles of patient trust and literacy. *Patient Educ Couns*, 123, 108230. doi:10.1016/j.pec.2024.108230
- Moon, W. K., Kahlor, L. A., Yang, J. Z., & Lim, H. S. (2022). Risk perception, affect, and information avoidance during the 2016 U.S. Presidential election. *Journal of Risk Research*, 1-14. doi:10.1080/13669877.2022.2038247
- Naderbeigi, F., & Isfandyari-Moghaddam, A. (2021). Case Study of information Avoidance in Medical Students. *Library and Information Science Research*, 11(1), 198-219. (in Persian)
- Naderbeigi, F., & Isfandyari-Moghaddam, A. (2022). Designing the Model of Information Anorexia Among Medical Students in the Hamedan University of Medical Sciences Using Grounded Theory. *Journal of Modern Medical Information Sciences*, 8(3), 294-305. (in Persian)
- Naderbeigi, F., Isfandyari-Moghaddam, A., Zarei, A., & Bayat, B. (2020). Information Avoidance in the mirror of literature: A systematic review. *Human Information Interaction*, 6(4), 1-12. (in Persian)
- Narayan, B., Case, D. O., & Edwards, S. L. (2011). The role of information avoidance in everyday-life information behaviors. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, 48(1), 1-9.
- Nowkarizi, M., Narmenji, S. M., & Dehghani, K. (2014). The Relationship between Parent's Cultural Capital with the Children Use of Library Matterials among Public librarie's Members of South Khorasan. *Research on Information Scienc & Public Libraries*, 20(77), 349-370. (in Persian)
- Nyborg, K. (2011). I don't want to hear about it: Rational ignorance among duty-oriented consumers. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 79(3), 263-274. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jebo.2011.02.004>
- Otroj, Z., Zare-Farashbandi, F., & Rastegari, F. (2022). Relationship between Personality Types in Health Information Seeking Behavior of Graduate Students of Isfahan University of Medical Sciences Based on Miller Model. *Payavard Salamat*, 16(2), 123-131. (in Persian)

- Qu, Y., Saffer, A. J., & Austin, L. (2023). What Drives People Away from COVID-19 Information?: Uncovering the Influences of Personal Networks on Information Avoidance. *Health Communication*, 38(2), 216-227. doi:10.1080/10410236.2021.1944457
- Raji, S. M. H., & Khatami, S. M. R. (2024). *The forty-year rise, a review of the forty-year achievements of the Islamic Revolution of Iran based on international statistics*. Mashhad: Astan Quds Razavi Publishing House. (in Persian)
- Razavi, S. A., & Rahimidost, G. (2007). The Role of University in Enhancing Students' Book Reading Quantity from Their Point of View. *Educational Psychology*, 3(7), 49-72. (in Persian)
- Rezaei, A., & Khalilzadeh, A. (2009). The relationship between social intelligence managers with job satisfaction of teachers in schools. *Journal of Instruction and Evaluation*, 7(2), 121-145.
- Rousta, A., Aboualfazli, S., & Ghorbani, H. (2009). Reviewing the Mediator Role of Noreliance to Avoidance from Internet Advertisements. *Journal of Information Technology Management*, 1(2), 51-66. (in Persian)
- Safaei Movahhed, S. (2017). Under the Skin of University: Uncovering Academic Exploitation in Iranian Higher Education. *Journal of Higher Education Curriculum Studies*, 8(15), 7-34. (in Persian)
- Safi-Esfahani, M. S., & Bashir, H. (2021). discourse Analysis of the Islamic Revolution leaders of Iran in cultural consumption. *Journal of Basij Strategic Studies*, 23(89), 128-168. (in Persian)
- Salimifar, Z., & Mahmuei, H. J. (2016). Review of the Impact of Culture as a Contextual Factor on Information Behavior. *Library and Information Science Research*, 6(2), 41-60. (in Persian)
- Salmasizadeh, M., & Ava, Y. N. (2013). Recognition of an Original Source for Studying the Social History of Iran. *Ganjine - ye Asnad*, 23(90), 6-21. (in Persian)
- Shan, Y., & Huang, S. (2021). Relationships between intergenerational support and the health information avoidance behavior of the elderly. *The Frontiers of Society, Science and Technology*, 3(1).
- Soleimani, S. (2008). Social and cultural activities of mosques in Tajikistan. *Rudaki: Linguistic and Literary Researches in Central Asia*, 9(19), 31-46. (in Persian)
- Soroya, S. H., Farooq, A., Mahmood, K., Isoaho, J., & Zara, S. E. (2021). From information seeking to information avoidance: Understanding the health information behavior during a global health crisis. *Information Processing & Management*, 58(2), 102440. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ipm.2020.102440>
- Sweeny, K., Melnyk, D., Miller, W., & Shepperd, J. (2010). Information Avoidance: Who, What, When, and Why. *Review of General Psychology*, 14, 340-353. doi:10.1037/a0021288
- Torabi, M., & Mirzabeigi, M. (2021). Pathology of Compliance with Covid-19 Preventive Measures in Iran: The Role of Distress by Information and Information Avoidance. *Librarianship and Informaion Organization Studies*, 32(3), 3-22. (in Persian)
- Wakelee, A. A., & Thompson, K. M. (2022). Including Latinx Communities in Academic Libraries: A Theoretical Approach to Information Access. *Proceedings*, 81(1), 45.

- Wang, Y., Ahmed, S., & Bee, A. (2023). Selective avoidance as a cognitive response: examining the political use of social media and surveillance anxiety in avoidance behaviours. *Behaviour & Information Technology*, 43, 1-15. doi:10.1080/0144929X.2023.2182609
- Zheng, Y. (2024). To Access or Not to Access: Influencing Factors for Government Microblogging Information Seeking and Avoidance among Chinese Generation Z. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 2024(1), 8288503. doi:https://doi.org/10.1155/2024/8288503
- Zhou, X., Roberto, A. J., & Lu, A. H. (2023). Understanding Online Health Risk Information Seeking and Avoiding during the COVID-19 Pandemic. *Health Communication*, 38(3), 532-542. doi:10.1080/10410236.2021.1958981
- Ziaei, S. (2020). An evaluation of the leisure reading status in female Elmiye Schools of Mashhad. *Knowledge and Information Management*, 6(1), 81-88. (in Persian)